

Wonen en Zorg voor kwetsbare Rotterdammers

Plan van aanpak 2030

Gemeente
Rotterdam

Inhoudsopgave

Samenvatting 3

1 Inleiding 5

1.1 Aanleiding 6

1.2 Doel 6

1.3 Doelgroep 6

1.4 Relatie plan van aanpak kwetsbare
Rotterdammers 7

1.5 Aanpak 7

1.6 Leeswijzer 7

2 Maatschappelijke context 8

2.1 Van sluiting Perron Nul tot inzet op
volwaardige deelname aan de samenleving 9

2.2 Convenant HBD 9

2.3 Leefbaarheid 9

2.4 Wmo 2015 10

2.5 Vermaatschappelijking van de zorg 10

2.6 Woonvisie 2030 11

2.7 Economisch daklozen 11

2.8 Uitbraak coronavirus 11

Interview: Housing First 12

3 Huidig aanbod 15

3.1 Opvang 16

3.2 Beschermd wonen 17

3.2.1 BW voor cliënten met een (licht)
verstandelijke beperking 18

3.2.2 Spreiding van BW-voorzieningen 18

3.3 Zelfstandig wonen met ondersteuning 19

3.3.1 Uitstroom uit BW en opvang met een
urgentie 19

3.3.2 Woonvoorzieningen 20

3.3.3 Woonplekken voor bijzondere projecten 20

3.3.4 Skaeve Huse 21

Interview: Zelfstandig wonen 22

4 Huidige populatie 25

4.1 Aanpak 26

4.2 Opvang en Wmo-ondersteuning 26

4.3 Verdeling van cliënten 27

4.4 Leeftijdverdeling 28

4.5 Instroom 29

4.6 Uitstroomperspectief 30

4.7 Uitstroom naar zelfstandig wonen 31

4.8 Knelpunten 32

4.9 Conclusies 32

Interview: Beschermd Wonen 34

5 Ontwikkelingen 36

5.1 Demografische en sociale ontwikkelingen 37

5.2 Ontwikkelingen in de zorg en op de
woningmarkt 37

5.3 Vraagontwikkeling 38

6 Ambitie en uitgangspunten wonen en zorg 40

6.1 Uitgangspunten 41

6.2 Strategie opvang 42

6.3 Strategie Beschermd Wonen 43

6.4 Strategie zelfstandig wonen met
ondersteuning 44

Interview: Nachtopvang 47

7 De opgave tot aan 2030 49

7.1 Aanpak 50

7.2 De opgave voor opvang 50

7.3 De opgave voor beschermd wonen 51

7.4 De opgave voor zelfstandig wonen met
ondersteuning 52

7.5 Strategie en opgave vastgoed 54

7.5.1 Rolverdeling 54

8 Conclusies 56

Bijlage 1: Beschrijving intramurale voorzieningen,
semimurale voorzieningen
en doorstroomvoorzieningen 59

Bijlage 2: Opbouw vraagramingsmodel 61

Samenvatting

Vanaf het moment dat er met de sluiting van Perron Nul 25 jaar geleden begonnen is met het opvangen en onderbrengen van dakloze en kwetsbare Rotterdammers, is in gezamenlijkheid door zorgaanbieders, woningcorporaties en gemeente geïnvesteerd in het realiseren van een breed en divers woonzorglandschap om voor iedereen een best passende plek te kunnen bieden. Uitgangspunt daarbij is dat Rotterdam een inclusieve stad is waarin iedereen – jong en oud, hoog- en laagopgeleid, met en zonder beperking – dezelfde kansen op scholing, werk, inkomensverwerving, wonen, zorg, cultuur, en sport hebben. Om oog te hebben voor de draagkracht van wijken zijn onderling afspraken gemaakt over het spreiden van voorzieningen over stad en regio en het spreiden van de uitstroom van kwetsbare Rotterdammers uit voorzieningen naar een eigen woonplek in de stad.

Het huidig woonzorglandschap

Het woonzorglandschap bestaat inmiddels uit opvanglocaties voor jongeren (18-23 jaar), volwassenen (23 jaar en ouder), gezinnen en slachtoffers van huiselijk geweld. In totaal zijn er voor hen zo'n 475 opvangplekken. Voor kwetsbare Rotterdammers die tijdelijk niet in staat zijn om zelfstandig te wonen vanwege hun verstandelijke beperking (VB) of psychische of psychosociale problematiek (GGZ) en continu ondersteuning in nabijheid (24 uur) nodig hebben, zijn er 2.150 plekken beschermd wonen (BW). Voor mensen die al zo goed als in staat zijn om zelfstandig te wonen, zijn er 855 plekken in woonvoorzieningen. Voor de uitstroom uit een (beschermd) woonvoorziening worden jaarlijks 900 woningen benut.

Gebruik van het woonzorglandschap

Jaarlijks zijn er 500 instromers in BW en 1.100 in MO (dakloze mensen met een extramuraal arrangement) die van dit woonzorglandschap gebruik maken. Er maken jaarlijks meer volwassenen gebruik van de opvang dan er instromen in MO. Dit komt omdat een deel af en toe een nacht komt slapen en geen zorgtraject ingaat. In de afgelopen jaren is een lichte groei te zien in het aantal mensen dat gebruik maakt van de opvang voor volwassenen: van 950 in 2016 naar 1.135 in 2019. Daarbij verblijft gemiddeld 40 procent van de daklozen langer dan 3 maanden in de opvang. De verblijfsduur in de

opvang voor jongeren is aanzienlijk korter, waardoor de jongerenopvang kan volstaan met 27 plekken. Dit is mogelijk doordat zorgaanbieders veel plekken in woonvoorziening (doorstroomvoorzieningen) aanbieden waar jongeren tijdelijk kunnen wonen met extramurale ondersteuning.

Knelpunten

Het huidige woonzorglandschap werkt op hoofdlijnen goed, maar er zijn ook verbeterpunten te noemen. De langere verblijfsduur van 40 procent van de volwassenen die gebruik maken van de opvang is een aandachtspunt. Langdurig verblijf in de opvang met weinig privacy, rust en structuur draagt niet bij aan het herstel van cliënten. De overige opvangvoorzieningen kennen nauwelijks knelpunten. Voor BW zijn er wachtlijsten voor zowel jongeren als volwassenen, waarbij een deel van de cliënten urgent een plek nodig heeft. Daarbij komt dat het moeilijk is om aan geschikt en betaalbaar vastgoed te komen. Voor zelfstandig wonen met ondersteuning brengt het uitstromen met een reguliere urgentie uitdagingen met zich mee. Met een reguliere urgentie kunnen kwetsbare Rotterdammers zelf reageren op woningen en is het niet mogelijk om te sturen naar welke wijk zij uitstromen. Ook krijgen uitstromers met een reguliere urgentie niet altijd meer nazorg, terwijl dat in de praktijk soms wel nodig blijkt te zijn.

Vraagontwikkeling

De vraagraming laat in de periode 2020-2030 – bij onveranderd beleid en alleen rekening houdend met exogene factoren – over de volle breedte van de maatschappelijke zorg een toenemende vraag zien. Het meest in het oog springend zijn de ontwikkelingen in BW die het gevolg zijn van aflopen van het overgangsrecht in 2020 en Wlz-uitname in 2021. Deze beleidswijziging heeft een eenmalig effect op het aantal arrangementen voor beschermd wonen: deze daalt van 2.047 in 2020 naar 1.275 in 2021. Vervolgens zal de vraag naar verwachting licht blijven stijgen naar 1.728 in 2030. De vraag naar MO stijgt van 1.100 in 2020 naar 1.491 in 2030.

Strategie en opgave

Met de knelpunten en vraagontwikkeling in het achterhoofd zijn voor opvang, beschermd wonen en zelfstandig wonen met ondersteuning strategieën en opgaven uitgewerkt.

Opvang

Voor de opvang wordt ingezet op preventie, het kunnen overslaan van opvang door het realiseren van Flexwonen en het verder uitrollen van projecten zoals Housing First en Project010. Flexwonen is bedoeld voor bankslapers (jongeren, gezinnen en volwassenen) die geen tot een (zeer) lichte ondersteuningsvraag hebben en die anders in de opvang terecht komen als de thuisloze situatie te lang duurt. Als opvang onafwendbaar is, zetten we in op het behouden van een stevig, kwalitatief goed en veilig vangnet van opvang. De ontwikkeling van het ombouwen van slaapzalen naar slaapkamers zetten we door om zo meer rust en privacy te kunnen bieden. Ook het bieden van 24-uursopvang willen we verder uitrollen gezien de goede ervaringen die hiermee zijn opgedaan ten tijde van de coronaepidemie. Voor het terugbrengen van de verblijfsduur in de opvang voor volwassenen is een groter aanbod van woonvoorzieningen nodig, zoals uit ervaringen in de jongerenketen blijkt. Hiervoor is een uitbreiding van 160 plekken in woonvoorzieningen nodig. Pas als dit is gerealiseerd en de door- en uitstroom in deze voorzieningen op peil is, kan het aantal opvangplekken met 60 worden teruggebracht.

Beschermd wonen

Gedurende de afgelopen jaren is een brede mix van voorzieningen ontstaan. Die diversiteit hebben we in de toekomst ook nodig, waaronder een BW+-voorziening. Een BW+-voorziening is hoogbeveiligd beschermd wonen voor cliënten met een combinatie van psychische, gedrags-, verslavings- en VB-problematiek die extra veiligheidsmaatregelen behoeven. Verder is de inzet om BW's zo veel als mogelijk te laten bestaan uit zelfstandig units met een eigen keuken(tje) en douche. Jaarlijks zijn naar verwachting drie – vijf locaties nodig ter vervanging van huidige panden, mede om gewenste variëteit van BW-voorzieningen te bewerkstelligen. De mogelijk groeiende vraag naar beschermd wonen vangen we op door de realisatie van semimurale voorzieningen. Dit is in lijn met het advies van de commissie Dannenberg om toe te werken van beschermd wonen naar beschermd thuis. Een semimurale plek is een plek waarvoor de cliënt zelf huur betaalt en waar ondersteuning in nabijheid is georganiseerd. Voor het oplossen van het urgente deel van de wachtlijst voor BW geldt dat hierin wordt voorzien met de afspraken die gemaakt zijn over de realisatie van 100 BW-plekken in de regio in de komende jaren. Naar verwachting zal een deel van de cliënten op de wachtlijst BW bij een herbeoordeling ook in aanmerking kunnen komen voor een semimurale plek. Het vernieuwde woonzorglandschap met semimurale voorzieningen vergt een herziening van het Convenant HBD waarin afspraken zijn opgenomen over de realisatie van

voorzieningen en de uitstroom met een urgentie. Dit zal worden gedaan op basis van de uitgangspunten die in dit plan zijn opgenomen.

Zelfstandig wonen met ondersteuning

In het geval van zelfstandig wonen met ondersteuning houden we vast aan de afspraak met de Rotterdamse corporaties en het vastgestelde ijkpunt dat maximaal 25 procent van de vrijkomende woningen onder de tweede aftoppingsgrens beschikbaar is voor de huisvesting van kwetsbare groepen. De inzet is om uitstroom uitsluitend via directe bemiddeling met een huurcontract te laten plaatsvinden, zodat er grip is op waar uitstromers terecht komen en er altijd nazorg is. Daarbij wordt de woning wel zoveel mogelijk gematcht met de wensen van de uitstroomer, bijvoorbeeld dat deze zich bevindt in de wijk waar de uitstroomer een (sterk) netwerk heeft waardoor een zachte landing en inbedding in de wijk mogelijk is. Ook maakt het uitsluitend uitstromen via directe bemiddeling met huurcontract voor woningcorporaties het mogelijk om cliënten van een zorgaanbieder in één bepaald complex te plaatsen. Zo heeft de corporatie één aanspreekpunt en kan de zorg efficiënt georganiseerd worden. Door de verwachte groeiende vraag er voor de uitstroom jaarlijks een toename van het aantal benodigde woonplekken; van 900 tot 1.235 in 2030.

Vastgoed

Het is moeilijk om aan geschikt en betaalbaar vastgoed te komen. De onlangs ontwikkelde referentiewaarden bieden hiervoor ten dele een oplossing. Een projectontwikkelaar die meer dan 500 woningen gaat bouwen in Rotterdam – waaronder ook een deel uit sociale huurwoningen moet bestaan – moet ruimte inplannen voor onderwijs, sport, cultuur, welzijn en maatschappelijke voorzieningen. Op deze manier doen zich de komende jaren zo'n tien mogelijkheden voor voor de realisatie van nieuwe opvang of (beschermd) wonen voorzieningen. Gemeente zet zich voornamelijk in voor het organiseren van het vastgoed voor opvang en woningcorporaties en zorgaanbieders voor de realisatie van woonvoorzieningen waarbij de gemeente faciliteert.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

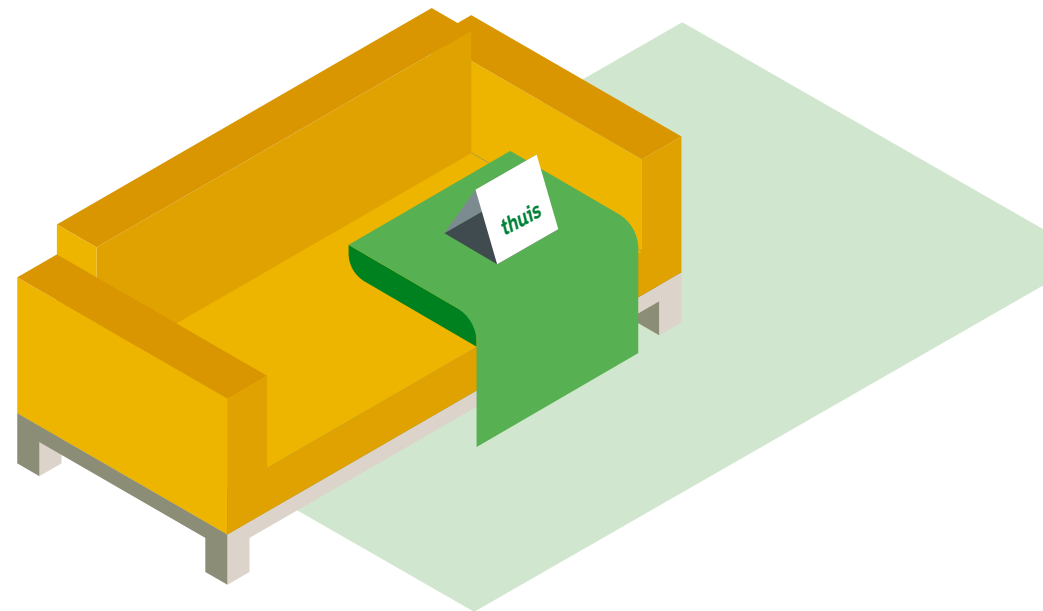
Sinds de decentralisaties in het sociaal domein werken gemeente, zorgaanbieders en corporaties toe naar sociale inclusie voor iedereen. Uitgangspunt is zelfstandigheid en zelfredzaamheid. Dit houdt in dat begeleiding en ondersteuning zoveel mogelijk in 'gewone' woningen en wijken en (dus) in de eigen sociale omgeving van mensen plaatsvindt. Meer dan voorheen wonen kwetsbare Rotterdammers niet langer binnen een instelling, maar thuis in de wijk en eigen omgeving. Dit is het gevolg van de daarop ingezette maatschappelijke ontwikkeling en (landelijke) beweging in de afgelopen jaren. Als onderdeel hiervan is het aantal GGZ-bedden afgebouwd. Deze landelijke doelstelling is onze regio behaald.

Het verblijf in een instelling voor beschermd wonen of de maatschappelijke opvang moet mogelijk zijn zo lang als mensen dat nodig hebben. Vloeiende doorstroom naar meer zelfstandige woonvormen vindt plaats wanneer dit op een veilige en verantwoorde manier kan. Landelijk zijn en worden wijzigingen doorgevoerd om deze beweging van beschermd wonen naar beschermd thuis mede mogelijk te maken.

Dankzij de inzet van betrokken partners is er al veel bereikt en geïnvesteerd de afgelopen jaren, met als resultaat een divers woonzorgaanbod. Tegelijkertijd brengen de veranderingen met zich mee dat er in toenemende mate (zelfstandige) huisvesting nodig is voor kwetsbare doelgroepen. We staan voor de uitdaging goed voorbereid te zijn op de groeiende vraag van kwetsbare Rotterdammers en om deze van passende huisvesting te voorzien. Van belang is om te weten in welke mate de vraag gaat toenemen, met welke aantallen in de toekomst rekening moet worden gehouden en hoe het beoogde woonzorglandschap er uit ziet. Een strategie is nodig zodat gemeente, zorgaanbieders en corporaties gezamenlijk het wonen met zorg voor de komende jaren kunnen vormgeven.

1.2 Doel

In dit plan werken we uit wat er nodig is om (zo tijdig mogelijk) een passende plek voor kwetsbare Rotterdammers te realiseren. De doelstelling is om te achterhalen wat die passende plek is, hoe die eruit ziet en wat ervoor nodig is om die in voldoende mate te realiseren. Hiertoe is gezamenlijk een visie op opvang, beschermd wonen en zelfstandig wonen met ondersteuning uitgewerkt en de vraagontwikkeling tot 2030 in kaart gebracht.

1.3 Doelgroep

De meeste Rotterdammers redden het prima alleen. Sommigen krijgen steun van familie, vrienden of burens. Maar er zijn ook mensen die meer nodig hebben. Die er soms helemaal alleen voor staan. Hierbij kan het gaan om Rotterdammers die dakloos of verslaafd zijn, of die psychische problemen of een verstandelijke beperking hebben. Zij kunnen problemen hebben op verschillende gebieden, zoals zorg, financiën, wonen en werk. En net als alle andere Rotterdammers hebben deze kwetsbare mensen ook een plek nodig om te leven, om te wonen, om zich veilig te voelen – om gewoon te zijn.

Dit plan heeft betrekking op de doelgroep van 18 jaar en ouder die maatschappelijke zorg behoeft: mensen met een grotere kwetsbaarheid op psychisch of psychosociaal gebied (GGZ) of een verstandelijke beperking (VB). Zij kunnen daardoor soms beperkt meedoen in de samenleving. Vanwege hun beperkte zelfredzaamheid hebben zij recht op ondersteuning vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).

Het gaat hierbij om kwetsbare Rotterdammers die dakloos zijn en opvang behoeven of vanwege hun kwetsbaarheid beschermd moeten wonen, en die vervolgens uitstromen naar zelfstandig wonen met ondersteuning. Dit plan heeft geen betrekking op de mensen die al zelfstandig wonen en daarbij vanwege verminderde zelfredzaamheid op enig moment Wmo-ondersteuning nodig hebben.

1.4 Relatie plan van aanpak kwetsbare Rotterdammers

Rotterdam werkt hard aan het verbeteren van zorg en ondersteuning aan kwetsbare Rotterdammers. Dankzij alle inzet en verbeteringen in de afgelopen jaren bereiken we een steeds grotere groep kwetsbare Rotterdammers. Voor de meest kwetsbare Rotterdammers zijn er specifieke voorzieningen, maar ook voor iedere Rotterdammer die er zelf – al dan niet met hulp van familie of vrienden – niet uitkomt. Ondanks alle inzet en investeringen in de afgelopen perioden zien we dat we er nog niet zijn; de complexiteit in de samenleving neemt toe.

Met het plan van aanpak kwetsbare Rotterdammers (2019-2022) willen we bereiken dat kwetsbare Rotterdammers zoveel mogelijk volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving en dat ze – wanneer nodig – passende zorg en ondersteuning in de eigen woonomgeving ontvangen. De maatregelen gaan over de volle breedte van alle levensdomeinen (zorg, inkomen, wonen, omgeving) waar kwetsbare Rotterdammers mee te maken hebben.

Het plan van aanpak is opgebouwd langs de volgende zes actielijnen die elk een aantal maatregelen bevat:

1. Problemen vóór zijn om problematiek sneller te herkennen en (zo) de inzet van zwaardere zorg te voorkomen.
2. Integrale hulp via een systeem van meer sluitende zorg en ondersteuning in de hele GGZ-keten.
3. Huisvesting door een aanbod van meer en meer gedifferentieerde woonvoorzieningen voor kwetsbare Rotterdammers, met daarbij passende ondersteuning.
4. Doorontwikkeling nacht-, gezins- en crisisopvang waarin meer aandacht is voor kwaliteit, privacy en veiligheid.
5. Bevorderen van participatie om te voorkomen dat mensen problematische schulden krijgen en te stimuleren dat kwetsbare Rotterdammers (nog) meer meedoen in de samenleving.
6. Veerkrachtige stad en wijk door te werken aan een meer inclusieve en veilige samenleving en een betere inbedding van de doelgroep in de wijk.

1 Onafhankelijke adviesraad van het college van B&W. De Brede Raad 010 bestaat uit bijna 30 Rotterdammers. Zij zorgen ervoor dat ervaringen van de Rotterdammers met het sociaal beleid bij de gemeente terecht komen.

De uitwerking van dit plan is onderdeel van maatregel 3 'Huisvesting'.

1.5 Aanpak

Onderzoeksbureau HHM heeft in samenwerking met zorgaanbieders de huidige cliëntpopulatie in kaart gebracht. Ook heeft het bureau onderzocht hoe de zorg naar vraag zich gaat ontwikkelen en geholpen bij het in kaart brengen van de opgave. Voor de strategie met betrekking tot opvang, beschermd wonen en zelfstandig wonen met ondersteuning zijn de Brede Raad 010¹, zorgaanbieders en woningcorporaties geconsulteerd.

1.6 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt kort teruggeblikt en de maatschappelijke context geschetst van het woonzorgvraagstuk. Om de strategie ten opzichte van de inrichting van het toekomstig woonlandschap te kunnen bepalen, is in hoofdstuk 3 eerst het huidig aanbod in kaart gebracht om vervolgens in hoofdstuk 4 een beeld te geven van de huidige populatie. Hoofdstuk 5 laat zien hoe de vraag naar zorg zich gaat ontwikkelen tot aan 2030. De uitgangspunten en het toekomstbeeld van opvang, beschermd wonen en zelfstandig wonen met ondersteuning staan beschreven in hoofdstuk 6. In hoofdstuk 7 staat uitgewerkt hoeveel opvangplekken en plekken woonvoorzieningen nodig zijn om de ambities te realiseren. Hoofdstuk 8 sluit af met de conclusies.

2 Maatschappelijke context

2.1 Van sluiting Perron Nul tot inzet op volwaardige deelname aan de samenleving

25 jaar geleden heeft de gemeente Perron Nul gesloten om een eind te maken aan de overlast van verslaafden en daklozen in de stad. Verantwoordelijk wethouder Marianne van den Anker zorgde ervoor dat daklozen van straat werden gehaald – ook van de beruchte Keileweg – en onderdak kregen door het realiseren van diverse opvang- en woonzorgvoorzieningen.

Deze lijn is in 2006 voortgezet en uitgebreid in het 'Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang' waarbij verantwoordelijk wethouder Jantine Kriens de focus legde op goede lijnen tussen nachtopvang en zorg. Met een persoonsgebonden aanpak, huisvesting, inkomen, dagbesteding en zorg heeft de gemeente met dit programma een einde weten te maken aan de chronische dakloosheid van vele op straat levende kwetsbare mensen. De begeleiding is verschoven van opvangen in een voorziening naar ondersteunen in het dagelijks leven, een principe dat ook gestimuleerd wordt door de Wmo.

Voortbouwend op de resultaten van het plan van aanpak heeft de gemeente zich met het 'Actieprogramma Eerder Thuis' voor de ambitie gesteld deze mensen, veelal kampend met psychosociale problematiek, weer naar vermogen te laten participeren in de Rotterdamse samenleving. Met de nieuwe aanpak in het 'Plan van aanpak kwetsbare Rotterdammers' wil de gemeente nog een stap verder gaan en bereiken dat kwetsbare Rotterdammers zoveel mogelijk volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving en dat ze passende zorg en ondersteuning krijgen in de eigen woonomgeving.

2.2 Convenant HBD

De huisvesting van bijzondere doelgroepen was een belangrijk onderdeel van het actieprogramma Eerder Thuis. In Rotterdam is veel ervaring opgebouwd in het realiseren van woonvoorzieningen voor deze kwetsbare doelgroepen. Een belangrijke succesfactor daarbij was de evenredige verdeling van de (woon)voorzieningen over de stad, die rekening houdt met de draagkracht van wijken en buurten en waarbij proactief een verbinding is gemaakt met de directe omgeving middels bijvoorbeeld het instellen van beheercommissies en de totstandkoming van een beheerconvenanten. In de loop van

de jaren is gebleken dat voorzieningen die op deze manier tot stand zijn gebracht nauwelijks tot geen overlast voor hun omgeving opleveren en soms zelfs een positief effect op de leefbaarheid in de buurt kunnen hebben. In 2009 zijn de afspraken vastgelegd in het Convenant huisvesting bijzondere doelgroepen. De partners in het convenant zijn de woningcorporaties, de zorgaanbieders en de gemeente.

In 2012 zijn de afspraken geactualiseerd. De decentralisatie in de zorg, de Wmo, de Huisvestingswet 2014, De Rotterdamwet en actieprogramma MO/(O)GGZ (Eerder Thuis) waren in 2015 aanleiding om samen met alle betrokken partijen het convenant HBD en het instrument van zonering te herijken.

2.3 Leefbaarheid

Met alle aanpakken en programma's zijn de afgelopen jaren aansprekende resultaten behaald. Resultaten die ook zichtbaar zijn op straat en die onmiskenbaar hebben bijgedragen aan de leefbaarheid in de stad. Deze successen brengen ook nieuwe uitdagingen met zich mee.

In wijken met veel betaalbare sociale huurwoningen treedt in toenemende mate een concentratie op van huishouden met de laagste inkomens als gevolg van het Rijksbeleid, waarbij de sociale huursector is beperkt tot de laagste inkomens. Deze huishoudens zijn in toenemende mate kwetsbaar en zijn vaker beperkt zelfredzaam. Daar waar zij geconcentreerd samenleven, staat ook de samenredzaamheid onder druk. Dit blijkt uit een landelijk onderzoek dat in 2018 in opdracht van Aedes is uitgevoerd naar de instroom van kwetsbare groepen en de effecten op de leefbaarheid in het corporatiebezit.² Samen met de Rotterdamse corporaties is opdracht gegeven om een Rotterdamse versie te maken van dit landelijke onderzoek, genaamd 'Veerkracht voor Rotterdamse wijken'. In dit rapport is nagegaan in welke mate de ontwikkelingen die in het landelijke rapport zijn geschetst zich ook in Rotterdam voordoen.

De ontwikkelingen in het corporatiebezit in Rotterdam zijn sterk vergelijkbaar met die in het corporatiebezit in Nederland als geheel. Het aandeel corporatiewoningen in Rotterdam ligt echter wel een stuk hoger dan gemiddeld in Nederland, en binnen die

² Veerkracht in het corporatiebezit: De update: een jaar later, twee jaar verder..., Aedes 22 januari 2020.

corporatiewoningen in Rotterdam ligt het aandeel kwetsbare bewoners hoger dan gemiddeld in Nederland. Het aandeel neemt echter wel minder toe. Qua overlast en onveiligheid is iets vergelijkbaars te zien: de bewoners van Rotterdamse corporatiewoningen ervaren meer overlast en voelen zich onveiliger dan de gemiddelde corporatiebewoner in het land, maar de verslechtering is de afgelopen jaren wat minder groot geweest.

Leefbaarheid heeft volop de aandacht binnen de gemeente. Op wijkniveau zijn diverse trajecten en initiatieven uitgerold met als doel de leefbaarheid te vergroten. Op stedelijk niveau dragen meerdere projecten bij aan de algehele leefbaarheid zoals het actieplan Woonoverlast. Ook wordt naar aanleiding van het rapport 'Veerkracht voor Rotterdamse wijken' gewerkt aan een vervolg in een aantal wijken/buurtten, want elke wijk/buurt kent zijn eigen dynamiek en problematiek, en vraagt om een eigen mix van maatregelen en inzet.

2.4 Wmo 2015

Met het inwerkingtreden van de Wmo 2015 is de gemeente verantwoordelijk voor het ondersteunen van de zelfredzaamheid en de participatie van haar inwoners. Vanuit deze verantwoordelijkheid biedt de gemeente kwetsbare Rotterdammers opvang, beschermd wonen en/of ondersteuning. Bij opvang en beschermd wonen is de huisvesting onderdeel van het zorgaanbod van de zorgaanbieder. Bij zelfstandig wonen met ondersteuning is dat niet per se het geval. Dan is het mogelijk dat de zorgaanbieder als (intermediaire) verhuurder optreedt. Uitstroom uit opvang of beschermd wonen is mogelijk door met urgentie voorrang te krijgen voor een sociale huurwoning, met of zonder huurzorgcontract³ is het accepteren van woonbegeleiding (i.e. ondersteuning). Een van de voorwaarden in een huurzorgcontract.

2.5 Vermaatschappelijking van de zorg

Meer dan voorheen wonen kwetsbare Rotterdammers niet langer binnen een

instelling, maar thuis in de wijk en eigen omgeving. Dit is mede het gevolg van de ingezette maatschappelijke ontwikkeling naar aanleiding van het rapport 'Van beschermd wonen naar een beschermd thuis' van de commissie Dannenberg⁴. Dit rapport is een advies aan gemeenten en Rijk over een nieuw verdeelmodel voor de financiële middelen voor beschermd wonen naar alle gemeenten. In haar rapport geeft de commissie niet alleen een advies voor een nieuw verdeelmodel, maar ook een visie op de toekomst van beschermd wonen. Het doel is om alle gemeenten financieel in staat te stellen om passend aanbod beschermd wonen voor hun eigen inwoners te organiseren. Deze visie is door gemeenten en Rijk omarmd.

In het toekomstbeeld van de commissie staan de sociale inclusie en een stabiele woonplek in de wijk, midden in de samenleving, centraal. Volgens de commissie vraagt dat om een gevarieerd arsenaal aan woonvarianten om maximaal tegemoet te kunnen komen aan de verscheidenheid in de ondersteuningsbehoefte van kwetsbare mensen. Een voorwaarde voor stabiliteit is volgens de commissie een gegarandeerde toegang tot de best mogelijke behandeling en gespecialiseerde zorg.

Doordecentralisatie Beschermd Wonen

De verantwoordelijkheid voor Beschermd Wonen verschuift van centrumgemeenten naar alle gemeenten en gaat inhoudelijk per 2022 in en financieel per 2023. Vanaf dan zijn de gemeenten gezamenlijk verantwoordelijk voor de inhoud van en sturing op Beschermd Wonen. Ook de financiële middelen voor BW worden herverdeeld. Deze zijn nu nog gekoppeld aan de centrumgemeenten maar gaan onderdeel uitmaken van een nieuwe, integrale verdeling van middelen over alle gemeenten. De VNG heeft ingestemd met een ingroeipad van tien jaar en om de financiële middelen te herverdelen onder de gemeenten.

³ Een huurzorgcontract is een huurcontract waarbij de levering van zorg is gekoppeld aan het huurcontract. De huurder is in dat geval verplicht om de benodigde zorg af te nemen bij de partij die genoemd wordt in het contract. Als de huurder de voorwaarden van het contract niet (meer) nakomt, maakt hij geen aanspraak op huurbescherming

⁴ zodat de verhuurder hem kan dwingen de woning te verlaten. Een koppelbeding van wonen en zorg is niet verboden, maar een verhuurder moet wel goede argumenten hebben om dit te kunnen opleggen.
https://vng.nl/files/vng/van-beschermd-wonen_20151109.pdf

Spreiding

De gemeente Rotterdam heeft sinds 2008 beleid met betrekking tot het huisvesten van bijzondere doelgroepen. Uitgangspunt van dit beleid is zorgvuldigheid bij de realisatie van nieuwe beschermde woonvoorzieningen voor bijzondere doelgroepen en spreiding van deze voorzieningen over stad en regio. Met de regio zijn specifieke afspraken gemaakt over het aantal te realiseren plekken beschermd wonen in de regio. Met betrekking tot de huisvesting van bijzondere doelgroepen in zelfstandige woningen moet rekening gehouden worden met de draagkracht van de omgeving.

2.6 Woonvisie 2030

In haar Woonvisie 2030 en het Addendum 'Thuis in Rotterdam' geeft de gemeente een vergezicht op Rotterdam als aantrekkelijke woonstad in 2030. De gemeente wil dat er meer evenwicht in het Rotterdamse woningaanbod komt. De belangrijkste onderwerpen zijn groei, balans, kwaliteit – nu en in de toekomst – en de basis op orde. De basis op orde betekent dat er ook voor Rotterdammers met een smalle beurs voldoende aanbod is van goedkope huurwoningen waar kwetsbare Rotterdammers die vanuit opvang of een woonvoorziening komen voornamelijk van afhankelijk zijn. Voor de meest kwetsbaren in de maatschappij voorziet de Woonvisie 2030 een voor hen passende woonsituatie. Hierdoor kunnen zij met passende ondersteuning zo lang mogelijk in de eigen woning blijven wonen en vindt de instroom naar beschermd wonen alleen plaats wanneer dat strikt noodzakelijk is. Anderzijds gaat het erom dat zij op een zorgvuldige manier, met nazorg doorstromen van beschermd wonen naar zelfstandig wonen. Daarbij ligt de nadruk op het bieden van passende huisvesting in een passende woonomgeving. Dit draagt bij aan het woongenot van deze Rotterdammers en haar burens. Het vergroot voor hen de kans op participatie in de samenleving en heeft oog voor de draagkracht van de omgeving. Randvoorwaarden voor de realisatie zijn:

- Brede inzet van huurzorgcontracten om de uitstroom uit beschermd wonen en opvang beter te spreiden over de goedkope woningvoorraad.
- Gerichtte inzet van woonruimtebemiddeling voor zorgvuldig en met nazorg doorstromen van beschermd wonen naar zelfstandig wonen.

2.7 Economisch daklozen/bankslapers

De groep bankslapers is de laatste jaren toegenomen van 1.000 naar 1.400. Bankslapers zijn mensen die geen vaste woning hebben en binnen hun netwerk verblijven, vaak letterlijk door op de bank te slapen bij vrienden of familie. Onder de groep zogenaamde

bankslapers, bevindt zich een steeds groter wordende groep economisch daklozen, maar ook kwetsbare Rotterdammers. Vanwege een tekort aan beschikbaar betaalbare huisvesting door het ontbreken van doorstroming, betreft een deel van de bankslapers jongeren in de leeftijd 18 tot 23 jaar.

Economisch daklozen hebben vaak een inkomen, zijn zelfredzaam en hebben daardoor geen recht op opvang. Zij hebben geen zorgvraag, maar vooral een huisvestingsvraag: zij kunnen geen betaalbare woning vinden. Het langdurig niet hebben van een eigen plek leidt tot stress en in sommige gevallen tot verminderde zelfredzaamheid, waardoor een deel alsnog in de opvang terecht komt. Zo leidt een huisvestingsvraag uiteindelijk tot een zorgvraag met alle persoonlijke, maatschappelijke en financiële gevolgen van dien. Naar verwachting zal de groep economisch daklozen als gevolg van het landelijke woningtekort en de gevolgen n.a.v. de coronacrisis de komende jaren verder toenemen.

2.8 Uitbraak coronavirus

De uitbraak van het coronavirus begin 2020 heeft een grote impact op de samenleving en het dagelijks leven van eenieder. In dat jaar is alles op alles gezet om de ondersteuning aan kwetsbare Rotterdammers zo goed als mogelijk door te laten gaan of zelfs te intensiveren. Waar face-to-face begeleiding niet mogelijk was, is de begeleiding op afstand verleend. Binnen de maatschappelijke opvang zijn diverse maatregelen getroffen om ervoor te zorgen dat voldoende afstand gehouden kan worden en mensen zo veilig mogelijk worden opgevangen. Zo zijn voor de opvang van volwassenen twee extra tijdelijke opvanglocaties geopend om in alle opvanglocaties de anderhalve meter afstand te kunnen waarborgen, is de nachtopvang ook overdag geopend en is de inzet van straatdokters vergroot. Voor jongeren werd een extra crisisopvanglocatie geopend die ook 24/7 geopend was. De woningcorporaties hebben zich ingespannen om versnelde uitstroom naar zelfstandig wonen mogelijk te maken.

De vraag is welk effect de corona-epidemie op de langere termijn heeft. Gaan meer mensen dak- en thuisloos raken? Gaat het tot meer en/of intensievere zorgvragen leiden? Het effect van corona op de middellange en lange termijn op kwetsbare Rotterdammers laat zich nog slecht inschatten. We zullen dit nauwgezet volgen om zoveel mogelijk te kunnen anticiperen op de te verwachten effecten.

Met Housing First van grofvuil naar een nieuw leven

Drie jaar lang was André* dakloos en leefde hij in het Zuiderpark. Hij sliep daar tussen de struiken. 's Zomers, maar ook 's winters in de kou en regen. Al die tijd kampte hij met gezondheidsproblemen. In maart 2019 kwam hij in contact met de veldwerkers van Stichting Ontmoeting die hem na overleg aanmeldde voor het project Housing First. Een paar maanden later kreeg hij de sleutel van een eigen huis. "Ik had eindelijk weer een dak boven m'n hoofd. En ik had een eigen douche en kon m'n kleren wassen; niet te beschrijven hoe blij ik was. Het voelde alsof ik opnieuw geboren werd."

Na een scheiding stortte de wereld van André in elkaar en raakte hij dakloos. "Ik hing de hele dag rond in het Zuiderpark. Je kunt ook nergens heen, omdat je geen cent te besteden hebt. Je kan geen tram pakken, want je krijgt een boete. Je staat helemaal buiten het normale leven. Op de voedselbank heb je ook geen recht, want je hebt geen adres. Een dakloze krijgt één kop soep in de week."

Alles steeds weer kwijt

Van de nachtopvang wilde hij geen gebruikmaken, omdat hij daar zijn rust niet kon vinden en ook geen privacy had. Dus sliep hij buiten. "In de winter is het erg moeilijk. Het is nat en koud en je kan niet eens een vuurtje maken, want dan krijg je een boete. Ik had op een gegeven moment een droge matras en een droge deken gevonden voor mijn slaapplek tussen de struiken. De volgende dag kwam de ROTEB en die nam alles mee wat ik had. Ook mijn kleren en m'n tandpasta. Je raakt voortdurend alles kwijt en het voelt alsof je een minderwaardig soort mens bent, een soort levend grofvuil."

Stichting Ontmoeting

André maakte zich erg veel zorgen om zijn gezondheid en heeft op meerdere plekken hulp gezocht, die echter nooit goed van de grond kwam. Dat veranderde toen hij in contact kwam met mensen van Stichting Ontmoeting. "Als ik naar het ziekenhuis moest, kwamen zij me ophalen uit het Zuiderpark en brachten me ook weer terug. Ik kreeg ook etensgeld." Stichting Ontmoeting heeft met André besproken of hij wilde deelnemen aan het project Housing First. In december 2019 kreeg André de sleutel van zijn huis.

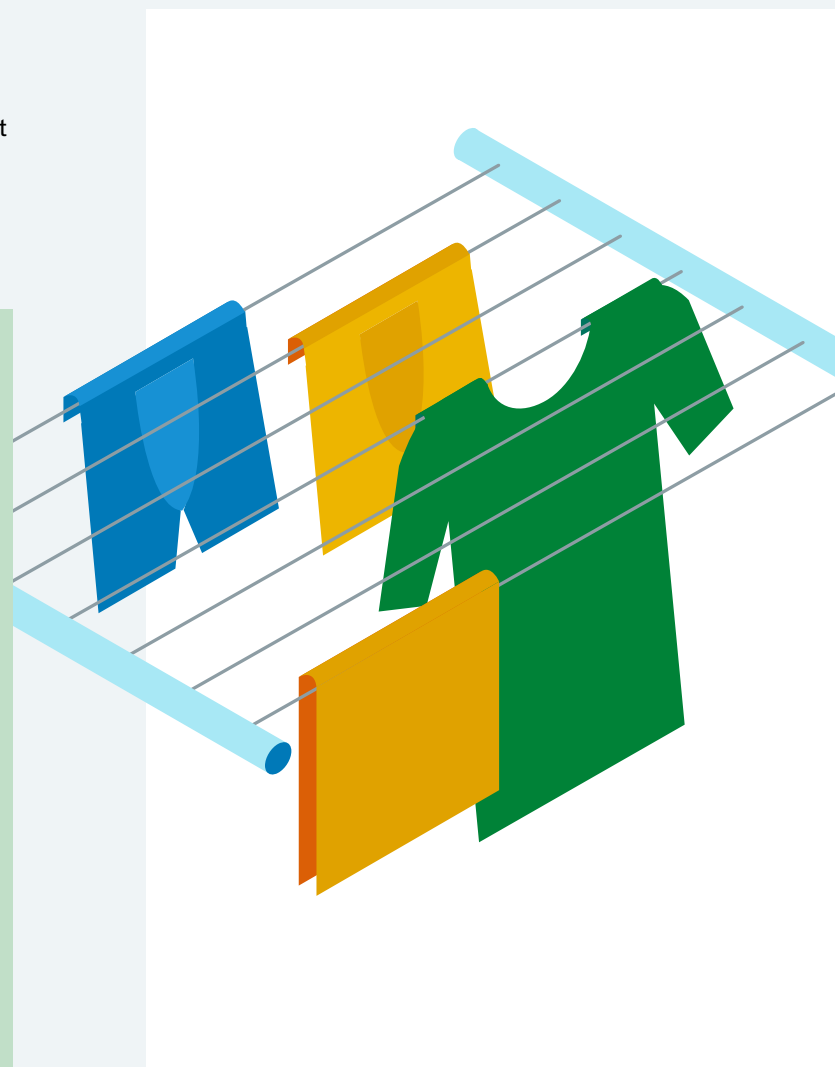
"Ik heb nu weer een leven"

"Ik kan niet beschrijven hoe blij ik was. Alles veranderde: je bent ineens geen grofvuil meer. Ik had het gevoel dat ik opnieuw geboren werd. Ik ben nu veel vrijer in wat ik kan doen en hoef bijvoorbeeld niet de hele dag op zoek naar droge spullen om te slapen. Er is meer om van te genieten én ik heb meer tijd om te genieten. Alleen maar op de bank hangen en televisiekijken is niets voor mij. Ik zoek altijd iets te doen. Toen ik mijn huis kreeg heb ik ook

alles zelf geleverd en ingericht. Via Housing First heb ik daar inrichtingsgeld voor gekregen. Ook ben ik nu vaak in mijn tuintje bezig. En ik heb een goed contact met de burens. Die komen hier ook weleens over de vloer. Ik heb nu weer een leven." Hoewel André nog steeds kampt met gezondheidsproblemen, maakt hij plannen voor de toekomst. "Ik spreek nog niet zo heel goed Nederlands. Dat wil ik eerst beter leren. Dan is het ook gemakkelijker om een baan te zoeken of om vrijwilligerswerk te doen."

Housing First: eerst dak boven het hoofd en vandaaruit verder

Harmen Snoek van Stichting Ontmoeting komt als begeleider regelmatig bij André over de vloer. "Wij zijn een organisatie die zich onder meer inzet voor mensen die dak- en thuisloos zijn, met als doel hen te helpen weer stappen te zetten in het leven. Bijvoorbeeld via het project Housing First, waarin verschillende zorgaanbieders, woningcorporaties en de gemeente samenwerken. Het idee achter dit project: geef mensen eerst een dak boven het hoofd. Vandaaruit kun je verder kijken. Mensen die langdurig dakloos zijn, meervoudige problematiek hebben en die zonder veel resultaat al op verschillende manieren hulp hebben gekregen, kunnen wij daarvoor aanmelden. De deelnemers krijgen intensieve begeleiding volgens de methodiek Housing First. Daarbij gelden drie voorwaarden: huur betalen, geen overlast veroorzaken en begeleiding toelaten. Zolang je aan die voorwaarden voldoet, is het eigenlijk al geslaagd. Dat biedt de ruimte om aan te sluiten bij wat de deelnemer zelf wil. Hij of zij heeft de ruimte om zelf een eigen plan te maken. Dat vind ik het grote voordeel van Housing First."

*de naam in dit artikel is gefingeerd

"Vanuit Havensteder steunen wij Housing First Rotterdam (HFR) volledig! Wij vervullen dan ook graag onze rol binnen deze mooie samenwerking. Tegelijkertijd zie je soms een spanningsveld, waarbij een cliënt persoonlijk al heel veel stappen heeft gezet, maar nog niet voldoende om zelfstandig te kunnen wonen. Als corporatie hebben wij in samenwerking met de andere partijen de verantwoordelijkheid voor de leefbaarheid in de buurt. Alle huurders moeten een bepaalde mate van zelfredzaamheid hebben en we zoeken daarom soms in hoeverre we hierin kunnen meebewegen. Het is daarbij belangrijk dat alle partijen hun verantwoordelijkheid nemen. Iedere succesvolle bemiddeling betekent dat wij iemand een nieuw thuis hebben kunnen bieden en dit is natuurlijk een feestelijk moment. We zijn dan ook heel trots op onze deelname aan HFR en de mooie samenwerking met bewoners en onze 'bondgenoten'."

- Rivka van der Oord, wijkmanager woningcorporatie Havensteder

3 Huidig aanbod

Sinds het 'Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang' hebben zorgaanbieders, woningcorporaties en gemeente flink geïnvesteerd om voor kwetsbare Rotterdammers een zo best passende plek te realiseren zodat zij kunnen participeren in de maatschappij. Het resultaat van deze inzet is een breed en gedifferentieerd woonzorglandschap binnen Rotterdam. In dit hoofdstuk wordt het huidige woonzorglandschap uitgelicht.

3.1 Opvang

In het kader van de Wmo is de gemeente verantwoordelijk voor het bieden van opvang: het bieden van onderdak en ondersteuning voor personen die de thuissituatie hebben verlaten, al dan niet in als gevolg van huiselijk geweld, en niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving⁵.

Het doel is om tijdelijk onderdak te bieden, ondersteuning en praktische hulp. Vanuit de opvang wordt toegeleid naar een (beschermde) woonlocatie of zelfstandig wonen met (indien nodig) passende Wmo-ondersteuning. De opvang vormt dus altijd een tijdelijke stap in de zorg en ondersteuning naar (meer) zelfredzaamheid en herstel. De gemeente zet zich samen met zorgaanbieders en andere ketenpartners in om dakloze volwassenen, gezinnen, jongeren en slachtoffers van huiselijk geweld direct te helpen.

De gemeente Rotterdam voert de taak van het bieden van maatschappelijke opvang uit voor haar eigen inwoners en die van de regiogemeenten Albrandswaard, Barendrecht, Capelle aan den IJssel, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland en Ridderkerk. Om toegang te verkrijgen tot de maatschappelijke opvang, moet er ofwel een aantoonbare binding zijn met Rotterdam of een van deze gemeenten uit de regio dan wel moeten de voorwaarden voor een succesvol traject hier het meest optimaal zijn. Conform het convenant landelijke toegankelijkheid⁶ wordt (eerste) opvang geboden alvorens bekeken wordt waar een traject in de opvang- of beschermd wonen de meeste kans van slagen heeft.

⁵ Artikel 1.1.1 Wmo 2015

⁶ https://vng.nl/files/vng/convenant-landelijke-toegankelijkheid_maatschappelijke_opvang_20190216_1.pdf

Opvang voor volwassenen (23 jaar en ouder)

Volwassenen kunnen overdag gebruik maken van de dagopvang en 's nachts (van 17.00 uur tot 08.00 uur) van de nachtopvang. Vanaf maart 2020 zijn ten tijde van de COVID-19 epidemie de nachtopvanglocaties de gehele dag (24/7) geopend. Eerste ervaringen wijzen uit dat 24-uursopvang meer rust biedt en daarmee een positieve bijdrage levert aan herstel.

De opvang is bedoeld voor volwassenen van 23 jaar of ouder die legaal in Nederland verblijven en rechthebbend zijn en naast hun dakloosheid een alcohol- en/of drugsverslaving en/of psychiatrische of chronisch psychosociale problemen hebben. Bij toelating tot de opvang wordt direct gestart met het op orde brengen van de basis, waaronder het regelen van een identiteitsbewijs, zorgverzekering, huisarts, briefadres, budgetbeheer en een inkomen. In de tussentijd wordt elke dakloze via een Wmo-maatwerkarrangement gekoppeld aan een zorgaanbieder en wordt bepaald wat de meest passende plek is als vervolg: een (beschermde) woonlocatie of zelfstandig wonen.

De gemeente Rotterdam en de zorgaanbieders werken continu aan de doorontwikkeling van de opvang. In 2018 is gestart met een inhoudelijke kwaliteitsslag (hygiënestandaard, meer privacy en differentiatie). Ook is een transitie ingezet om de opvanglocaties van kleinschalige slaapkamers te voorzien in plaats van klassieke slaapzalen. Eind 2019 is een dergelijke opvang nieuwe stijl gerealiseerd met kleinschalige slaapkamers in plaats van slaapzalen. Voor alle locaties worden 'bedombouwen' gefaseerd in de opvang geplaatst, waarmee voor alle daklozen een eigen 'slaaphoekje' wordt gerealiseerd.

Aantal opvanglocaties	9*
Capaciteit (flexibel)	295 – 300 plekken
Zorgaanbieders	Centrum voor Dienstverlening (CVD)
	Leger des Heils (LdH)
	Nico Adriaan Stichting (NAS)

* Dit betreft 8 reguliere locaties en 1 extra locatie die vanaf maart 2020 zijn ten tijde van de COVID-19 epidemie zijn ingezet t.b.v. het kunnen waarborgen van 1,5 meter afstand op alle locaties.

Crisisopvang voor dak- en thuisloze jongeren (18-23 jaar)

Voor jongeren is er een aparte crisisopvang. Als je jong en net dakloos bent, ben je kwetsbaar en makkelijk beïnvloedbaar. De gemeente Rotterdam heeft ervoor gekozen de opvang voor dakloze jongeren apart te organiseren van de volwassenen. Op deze manier worden jongeren niet opgevangen tussen 'doorgewinterde' daklozen (en de eventuele slechte invloed die van hen uit kan gaan) en is er ruimte om jongeren van een specifieke aanpak te voorzien, die aansluit bij hun (mentale) ontwikkeling.

Aantal locaties	2	
Capaciteit	27 plekken	
Zorgaanbieders	Pameijer	Enver

Thuisloze jongeren verblijven doorgaans nog in hun netwerk en alleen als jongeren echt niet (meer) in hun netwerk terecht kunnen wordt crisisopvang ingezet.

In de crisisopvang verblijven jongeren zoveel als mogelijk in een eigen kamer. De maximale verblijfsduur in de crisisopvang is in principe zes weken, met de mogelijkheid van een eenmalige verlenging van zes weken. Daarmee wordt voldaan aan de landelijke doelstelling van een maximum verblijf van drie maanden in de opvang. Deze doelstelling wordt behaald doordat zorgaanbieders doorstroomplekken aanbieden waar jongeren tijdelijk kunnen wonen met extramurale ondersteuning. Een doorstroomplek is een plek voor tijdelijk verblijf waarbij cliënt zelf de huur betaalt en een zorgaanbieder op alle levensgebieden ondersteuning biedt zodat de cliënt via een urgentie uit kan stromen naar een eigen woonplek.

Gezinsopvang

De gezinsopvang is bedoeld voor (alleenstaande) dakloze ouders met één of meerdere kinderen onder de 18 jaar. Er zijn zeven locaties met een totale capaciteit voor 102 – 107 gezinnen (afhankelijk van de grootte van een gezin). Bij een volledige bezetting van de gezinsopvang kan een gezin tijdelijk (zes weken) in een crisisopvang verblijven om vervolgens naar de gezinsopvang door te stromen.

Aantal locaties	7		
Capaciteit	107 plekken		
Zorgaanbieders	Prokino	LDH	CVD

De gezinsopvang is 24/7 geopend waarbij gezinnen een eigen kamer hebben. Op sommige locaties moeten ze sanitaire ruimtes en een keuken delen. Gemiddeld verblijven gezinnen zes tot twaalf maanden in de gezinsopvang en ze stromen veelal met urgentie uit naar een woonplek met ondersteuning thuis. Voor gezinnen is het gewenst om vanwege de kinderen verhuisbewegingen te beperken. Om die reden is voor de gezinsopvang dan ook bewust gekozen om de opvang gecombineerd als doorstroomplek in te zetten met een langere verblijfsduur als gevolg. In 2021 is gestart om de gezinsopvang door te ontwikkelen waarbij meer aandacht komt voor de kinderen in de opvang en ingezet wordt om de verblijfsduur van gezinnen terug te dringen.

Crisisopvang voor slachtoffers van huiselijk geweld

Crisisopvang voor slachtoffers van huiselijk geweld wordt geboden als er sprake is van acuut gevaar, dan wel levensbedreigende situaties. Het doel van de opvang: het bieden van bescherming en een veilige plek. Het betreft veelal vrouwen met één of meerdere kinderen. De crisisopvang kent een maximale verblijfsduur van acht weken.

Aantal locaties	2	
Capaciteit	40 plekken	
Zorgaanbieders	Arosa	Fier

3.2 Beschermd Wonen

Beschermd wonen (BW) is een maatwerkvoorziening voor kwetsbare mensen die niet zelfstandig kunnen wonen en die 24-uurs zorg in nabijheid nodig hebben. Cliënten hebben een niet planbare en niet uitstelbare ondersteuningsbehoefte. Zij verblijven om die reden in een accommodatie van een zorgaanbieder waarbij de gemeente de verblijfskosten vergoedt.

Wonen in een accommodatie van een instelling met daarbij behorende toezicht en begeleiding, gericht op het bevorderen van zelfredzaamheid en participatie, het psychisch en psychosociaal functioneren, stabilisatie van een psychiatrisch ziektebeeld, het voorkomen van verwaarlozing of maatschappelijke overlast of het afwenden van gevaar voor de cliënt of anderen, bestemd voor personen met psychische of psychosociale problemen, die niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving” (art 1.1.1 Wmo).

In het centrumgemeentegebied Rotterdam werken de zeven gemeenten (Albrandswaard, Barendrecht, Capelle aan den IJssel, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Ridderkerk en Rotterdam) vanuit een gezamenlijk beleidskader aan de invulling van deze verantwoordelijkheid. Mensen stromen meestal in vanuit de Jeugdzorg (als ze 18 jaar worden), maatschappelijk opvang, de klinische GGZ, detentie, of een niet langer houdbare thuissituatie. BW binnen de Wmo is een tijdelijke voorziening, na BW stromen cliënten uit naar een (vorm van) zelfstandig wonen met eventuele ambulante ondersteuning. Als blijkt dat levenslang 24/7 ondersteuning nodig is, gaan cliënten over naar de Wlz. Als de betreffende zorgaanbieder gecontracteerd is voor Wlz-ondersteuning, zal de cliënt op dezelfde BW-plek kunnen verblijven.

De inkoop van en toegang tot BW verloopt via Rotterdam. De decentralisatie van BW van centrumgemeenten naar alle gemeenten gaat inhoudelijk per 2022 in en financieel vanaf 2023. Vanaf dan zijn de gemeenten gezamenlijk verantwoordelijk voor de inhoud van en sturing op BW. Er is landelijk afgesproken dat de gemeenten moeten samenwerken en dat die samenwerking vastgelegd moet worden. Het is dus niet toegestaan om de uitvoering BW volledig zelfstandig als lokale gemeente te doen. De gemeenten hebben afgesproken dat het voor de hand ligt om een Gemeenschappelijke Regeling (GR) op te richten om de inhoudelijke en financiële verantwoordelijkheid en sturing in te richten.

Aantal plekken in centrumregio	1.950
Aantal zorgaanbieders	13

Rotterdam koopt geen plekken in bij de aanbieders, maar heeft een systeem van persoonsvolgende bekostiging. Na indicatiestelling moet de cliënt binnen een redelijke termijn (binnen drie maanden) geplaatst worden. Als het aanbod niet direct beschikbaar is na indicatiestelling, kunnen cliënten overbruggingszorg ontvangen en komen ze op een wachtlijst. Met overbruggingszorg biedt de zorgaanbieder extramurale ondersteuning waarmee aan de op dat moment haalbare doelen wordt gewerkt, totdat de cliënt plek heeft in een beschermde woonvoorziening. Voor beschermd wonen geldt een landelijke toegankelijkheid. Er wordt bij het onderzoek van de zorgvraag gekeken op welke plek de beste kansen voor herstel zijn. De vraag van de cliënt staat daarbij centraal.

3.2.1 BW voor cliënten met een (licht) verstandelijke beperking

Sinds 2018 koopt de gemeente Rotterdam intramurale zorg (BW) in voor mensen met een (licht) verstandelijke beperking. Dit doet zij alleen voor de inwoners van de gemeente Rotterdam, niet uit hoofde van centrumgemeente. Het gaat hier om cliënten die opvallend minder functioneren op cognitief of intellectueel gebied en als gevolg hiervan kampen met problemen op het gebied van sociale (zelf)redzaamheid. De (licht) verstandelijke beperking heeft psychosociale problematiek als gevolg. Sinds er meer aandacht is voor het vroegtijdig onderkennen van een (licht) verstandelijke beperking kan de cliënt met dit specifieke aanbod binnen BW de best passende zorg krijgen. De inkoop van deze zorg heeft initieel geleid tot een uitbreiding van het aantal BW-plekken. Het aanbod van BW voor mensen met een (licht) verstandelijke beperking betekent in principe een differentiatie binnen BW en niet een structurele uitbreiding. Voorheen zouden deze cliënten namelijk een GGZ intramurale indicatie hebben gekregen.

Aantal plekken	100
Aantal zorgaanbieders	4

3.2.2 Spreiding van BW-voorzieningen

Het merendeel van de BW-voorzieningen bevindt zich binnen de gemeentegrens van Rotterdam. Met de gemeenten binnen de centrumregio Rotterdam is afgesproken om een evenwichtiger spreiding van deze voorzieningen te realiseren. Alle gemeenten hebben hierover afspraken gemaakt. Het doel is om een vervanging/uitbreiding van 100 plekken in de regio te realiseren vanaf 2020 in een periode van vijf tot tien jaar.

In Rotterdam zelf blijven we ook inzetten op zoveel als mogelijke spreiding van voorzieningen door de gehele stad. Afspraken hierover zijn vastgelegd in het Convenant HBD 2015. Dit bouwt voort op de al langer bestaande afspraken tussen zorgaanbieders, woningcorporaties en de gemeente over de manier waarop in Rotterdam wordt omgegaan met de zorg voor kwetsbare personen. Daarbij wordt gestreefd naar een evenredige verdeling van de (woon)voorzieningen over de stad, waarbij rekening is gehouden met de draagkracht van wijken en buurten.

3.3 Zelfstandig wonen met ondersteuning

Het uiteindelijke doel van maatschappelijke opvang en beschermd wonen is te bevorderen dat cliënten weer in staat zijn op eigen kracht mee te doen in de samenleving en hen zoveel mogelijk zelfstandig te laten wonen. Onder zelfstandig wonen met ondersteuning vallen de cliënten die vanuit de opvang of beschermd wonen zo zelfstandig als mogelijk gaan wonen en waarbij de cliënt zelf de huur betaalt. Dit kan doordat cliënten direct met een urgentie uitstromen naar een eigen woning. Het is ook mogelijk dat de cliënt geclusterd met andere cliënten in een pand, complex of wijk woont, zodat de zorgaanbieder ondersteuning in nabijheid op efficiënte wijze kan organiseren. Dit noemen we woonvoorzieningen. In een woonvoorziening worden cliënten ondersteund in het (verder) opdoen van woonvaardigheden, persoonlijke en sociale vaardigheden en worden alle zaken geregeld om uit te kunnen stromen naar een eigen woonplek.

3.3.1 Uitstroom uit BW en opvang met een urgentie

Cliënten kunnen zelfstandig wonen als zij over de juiste woonvaardigheden beschikken voldoende inkomen hebben en – indien nodig – een schuldenregeling. Dit vertaalt zich vaak door in kenmerken die horen bij goed huurderschap, waarbij de cliënt onder andere de woning gebruikt waarvoor deze contractueel is bedoeld, geen overlast veroorzaakt en aan de maandelijkse (huur-)verplichtingen voldoet.

Om dit te bereiken, hebben cliënten een ondersteuningstraject doorlopen en zijn zij weer in staat om zelfstandig een huishouden te voeren. Zo komen ze in aanmerking voor een urgentieverklaring waarmee zij, met voorrang, de woningmarkt kunnen betreden⁷.

⁷ Zie artikel 5.7. Doorstroming vanuit opvanginstellingen van Bijlage I: Urgentie- en herhuisvestingssysteem bij de Verordening Woonruimtebemiddeling regio Rotterdam 2020.

Met een verkregen urgentie zijn twee routes mogelijk:

1. als urgent woningzoekende zelf zoeken via Woonnet Rijnmond;
2. als urgent woningzoekende via directe bemiddeling door een woningcorporatie met een huurzorgcontract.

De aanvraag van de urgentie wordt beoordeeld door de SUWR (Stichting Urgentie-bepaling Woningzoekenden Rijnmond). SUWR voert de urgentiebepaling uit in de regio Rotterdam voor de gemeenten Rotterdam, Maassluis, Vlaardingen, Schiedam en Capelle aan den IJssel. De zorgaanbieder is degene die de inschatting maakt of de cliënt over de potentie beschikt om uit te stromen naar een woning met een standaard huurcontract of om door te stromen naar een woning met een huurzorgcontract via directe bemiddeling.

Met een reguliere urgentie kan de cliënt zelf op Woonnet Rijnmond reageren op passende woningen en daarmee dus zelf bepalen waar hij komt te wonen. Als de cliënt via directe bemiddeling en een huurzorgcontract uitstroomt, krijgt hij urgent een woning aangeboden die in principe niet geweigerd mag worden, wanneer deze passend is. Directe bemiddeling biedt de corporaties de mogelijkheid om voor deze woningzoekenden de woning en de woonomgeving zo optimaal mogelijk te matchen. Daarmee kunnen zij sturen waar cliënten terechtkomen en daar waar nodig al kwetsbare wijken en complexen ontzien. Dit is de laatste tijd wel een steeds grotere uitdaging gezien de afnemende beschikbaarheid van woningen.

Afspraken over aantallen woningen

Door de gemeenteraad zijn ijkpunten vastgesteld. Zo is in de ijkpunten bepaald dat maximaal 25 procent van de vrijkomende woningen onder de tweede aftoppingsgrens beschikbaar is voor de huisvesting van kwetsbare groepen. Ook is het ijkpunt dat er jaarlijks 5.376 nieuwe verhueringen plaatsvinden in Rotterdam. De afgelopen jaren wordt dit aantal – gezien de druk op de woningmarkt – in geen van de segmenten gehaald. Daarom is door de gemeenteraad ook het Actieplan Beschikbaarheid vastgesteld en zijn er afspraken gemaakt met de woningbouwcorporaties om de beschikbaarheid van betaalbare sociale huurwoningen in Rotterdam te verbeteren. Als gemeente monitoren we constant de ontwikkelingen van de verschillende ijkpunten en indicatoren en sturen we bij waar noodzakelijk.

3.3.2 Woonvoorzieningen

Onder zelfstandig wonen met ondersteuning vallen ook woonvoorzieningen waar cliënten met een extramuraal arrangement geclusterd bij elkaar wonen en daarvoor zelf huur betalen. De zorgaanbieder treedt dan veelal op als intermediaire verhuurder.

Veel van deze woonvoorzieningen zijn gedurende het ‘Plan van Aanpak Maatschappelijke Opvang’ ontwikkeld om daklozen van straat te halen en ze onderdak te kunnen bieden. De woonvoorzieningen maken nog altijd een belangrijk onderdeel uit van het woonzorglandschap. Bij voldoende aanbod en doorstroom is het dankzij deze voorzieningen mogelijk om de verblijfsduur in de opvang zo kort mogelijk te laten duren. Een kwetsbare Rotterdammer kan veelal binnen zes maanden tot twee jaar (afhankelijk van de ondersteuningsbehoefte) vanuit een woonvoorziening uitstromen.

Woonvoorzieningen

Aantal plekken > 23 jaar	475
Aantal plekken < 23 jaar	389

3.3.3 Woonplekken voor bijzondere projecten

Housing First

Housing First is een ondersteuningsmethodiek afkomstig uit de Verenigde Staten, waarbij de toewijzing van een woning de start is van een intensief ambulant ondersteuningstraject. Deze methodiek is bedoeld voor chronisch dakloze mensen met meervoudige problemen waaronder psychiatrische problematiek en verslaving en waarbij zelfstandig wonen het doel is. Kenmerkend voor Housing First dat mensen direct van de straat een woning huren en daarmee de opvang overslaan. Pas nadat deelnemers de woning toegewezen krijgen, wordt gestart met het werken aan herstel en participatie. In 2019 is gestart met Housing First in Rotterdam (HFR). Na afronding van het pilot-project eind 2020 hebben gemeente, zorgaanbieders en woningcorporaties de ambitie geformuleerd om jaarlijks 50 deelnemers voor HFR te bemiddelen naar een sociale huurwoning.

Project010

Project010 helpt dakloze jongeren tussen 18 en 23 jaar met een innovatieve aanpak bestaande uit drie pijlers:

1. Een eigen huis bij de start van het traject
2. Een warm netwerk van begeleiders die maatwerk leveren en
3. Een Individueel Keuzebudget (IKB)

Jaarlijks aantal woningen bijzondere projecten

Housing First	50
Project010	10-35
Escalatiewoningen	25

De snelle beschikbaarheid van een woning zorgt voor rust.

Het geeft de jongeren eerder de ruimte om zich te oriënteren op hun toekomst; hun opleiding te blijven volgen, een nieuwe opleiding te starten, te werken en/of te solliciteren. Het budget wordt ingezet om de woning in te richten en is vaak nodig als aanvulling op het inkomen om de huur te kunnen voldoen. In 2019 is gestart met Project010 en tot en met 2021 zijn er 20 deelnemers. Er wordt gedacht aan een toekomstige jaarlijkse instroom van rond de 35 jongeren.

Escalatiewoningen

Escalatiewoningen zijn bedoeld voor mensen die in een acute schrijnende situatie verkeren waarbij sprake is van bijzondere, onvoorziene omstandigheid waardoor een acute huisvesting noodzakelijk is en de huidige urgentieregeling op basis van de Verordening Woonruimteverdeling regio Rotterdam 2020 geen (of niet-adequate) oplossing biedt. In deze uitzonderlijke situatie kan de gemeente om humanitaire redenen en vanwege politiek bestuurlijke urgentie een verzoek doen aan de corporaties om toegang te geven tot huisvesting (samen met Wmo-begeleiding) in een woning van de corporaties. Hiertoe zijn tussen de woningcorporaties en de gemeente Rotterdam prestatieafspraken gemaakt.

Met de woningcorporaties is afgesproken dat onder de jaarlijks afgesproken woningen t.b.v. de uitstroom ook de aantallen woningen vallen voor de bijzondere projecten (Housing First, Project010 en escalatiewoningen).

3.3.4 Skaeve Huse

Skaeve Huse is een Deens woonconcept en wordt ingezet in de aanpak van woonoverlast. Het is een woonconcept bedoeld voor mensen die zich niet kunnen aanpassen aan een gewone woonomgeving en ernstige overlast voor hun omgeving veroorzaken. Met Skaeve Huse wordt hen een strikt individuele vorm van huisvesting geboden, met enige privéruimte eromheen. Dit draagt bij aan het tot rust komen en het stabiliseren van het gedrag. Bewoners van Skaeve Huse krijgen de kans te wennen aan wonen, zonder dat zij zich continu aan moeten passen aan de eisen van burens of buurtbewoner. Begin juli 2017 is het terrein met daarop elf woningen en een beheerdersunit geopend. In de eerste helft van 2021 zijn nog eens vier extra woningen op het terrein geplaatst.

“Ik heb naar een eigen huis toegewerkt, dit wil ik niet kwijtraken”

Sander* leefde jaren op straat in het criminele circuit. Tot vijf jaar geleden. Hij gooide zijn leven helemaal om, kreeg een stabiele baan en meldde zich aan voor opvang. Nu heeft hij sinds een paar weken zijn eigen woning via directe bemiddeling. Hoe is hij van de straat in zijn eigen woning terechtgekomen?

Toen Sander als tiener eind jaren negentig van Curaçao naar Nederland kwam, had hij maar één doel: het leger in. Maar de dienstplicht was hier net afgeschaft en Sander kwam door de jaren in Curaçao en Panama – het land van zijn moeder – met zijn beperkte kennis van het Nederlands niet door de toetsen heen. Na deze teleurstelling vond hij het lastig om de motivatie te vinden om aan het werk te blijven. De bloemenveiling, een kaasbedrijf: langer dan een paar weken hield hij het nergens uit. Sander kwam op straat terecht en belandde in de criminaliteit.

De knop om

Na jaren van rondzwerven en vastzitten wilde Sander het helemaal anders aanpakken. Sander: "Ik heb gelukkig nooit iemand mishandeld of erger. Mijn moeder heeft me altijd geleerd respect te hebben voor mensen. Maar het is niet makkelijk om eruit te stappen, want je kent zoveel mensen met dezelfde problemen. Vijf jaar geleden dacht ik: 'Nee man, dit kan niet meer zo'. Toen ging er een knop om. Maar de kennissen uit je verleden blijven je in Nederland achtervolgen. Dus besloot ik naar mijn familie in Panama te gaan. De reclassering heeft dit met de rechtbank geregeld en ze gunden mij dit door mijn goede gedrag."

In Panama kon Sander met zijn kennis van het Nederlands, Engels, Spaans en Papiaments in de toeristische sector werken. "Hier heb ik geleerd wat werken is en kreeg ik structuur." Sander werkte er al drie jaar toen ook in Panama corona uitbrak. Het werd steeds rustiger op zijn werk en hij besloot terug te gaan naar Nederland. Aanvankelijk voor vakantie, maar hij bleef hier op het moment dat hij zijn baan definitief kwijtraakte. Na een tijdje bij zijn moeder te hebben gewoond en via een illegale verhuurder, had hij geen onderdak meer. Gelukkig vond hij in Nederland via een neef wel snel weer een baan.

Focussen op mezelf

"Ik vroeg een collega wat ik kon doen aan mijn woonsituatie. Hij zei: je moet naar stichting Ontmoeting gaan, zij kunnen je helpen. Maar ik kende het systeem niet en het bleek dat ik eerst nog langs Centraal Onthaal moest om een pasje te krijgen voor de opvang. Daarna kwam ik bij

de Nico Adriaan Stichting (NAS) terecht. Er was nog één bed over. Toen ik bij de NAS binnenkwam, voelde ik wel verdriet, maar ik dacht: je gaat dit nu echt doen.

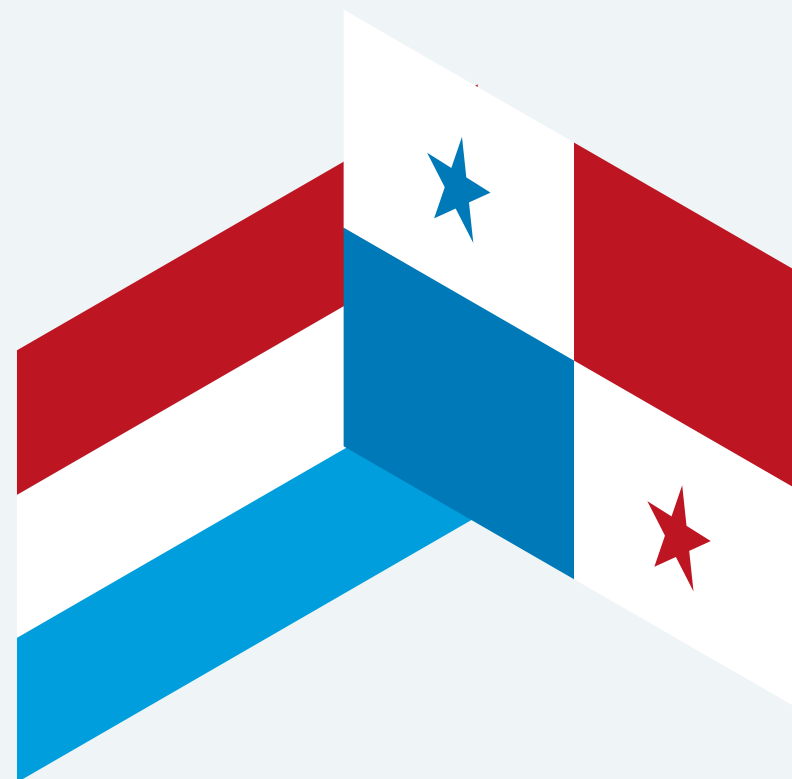
"In het begin sliep ik slecht, want de een snurkt, de ander praat in zichzelf. En ik moest ook nog elke dag vroeg opstaan voor werk, dus dat was mentaal zwaar. Maar het werk heeft me er wel doorheen gesleept, omdat het me ook afleiding bood. Ik wilde mijn baan niet kwijtraken door de situatie waarin ik nu zat."

Bewijzen dat je dit kan

Bij NAS kreeg hij Kimmy van Schaik als begeleider. Zij hielp hem met onder andere de inschrijving bij de gemeente. Sander: "Ik kende het hele proces niet, maar Kimmy gaf me een goed gevoel. Zij kwam haar beloftes na en ik wist dat ik haar kon vertrouwen en open met haar kon zijn. Ze wist waarover ze het had en dat gaf mij ook rust. Kimmy had gezegd dat het wel even kon duren voordat ik een eigen woonplek zou krijgen. Dus dat had ik ook in mijn hoofd gezet. Je gaat gewoon werken en je ding doen en bewijzen dat je dit kan. Wees gestructureerd en kom je afspraken na en dan zie je wel verder. Gelukkig waren de mensen allemaal heel aardig bij de NAS. Ook de beveiliging at gewoon met ons mee en vroeg hoe het ging. Dat voelde heel goed."

Rust

Uiteindelijk kreeg Sander al na een half jaar een woning (zie kader). Sander heeft nu een paar weken zijn huis en ondanks dat er nog niet veel huisraad in staat, is hij er heel blij mee. "Ik heb hier rust. Het is lekker dat je een

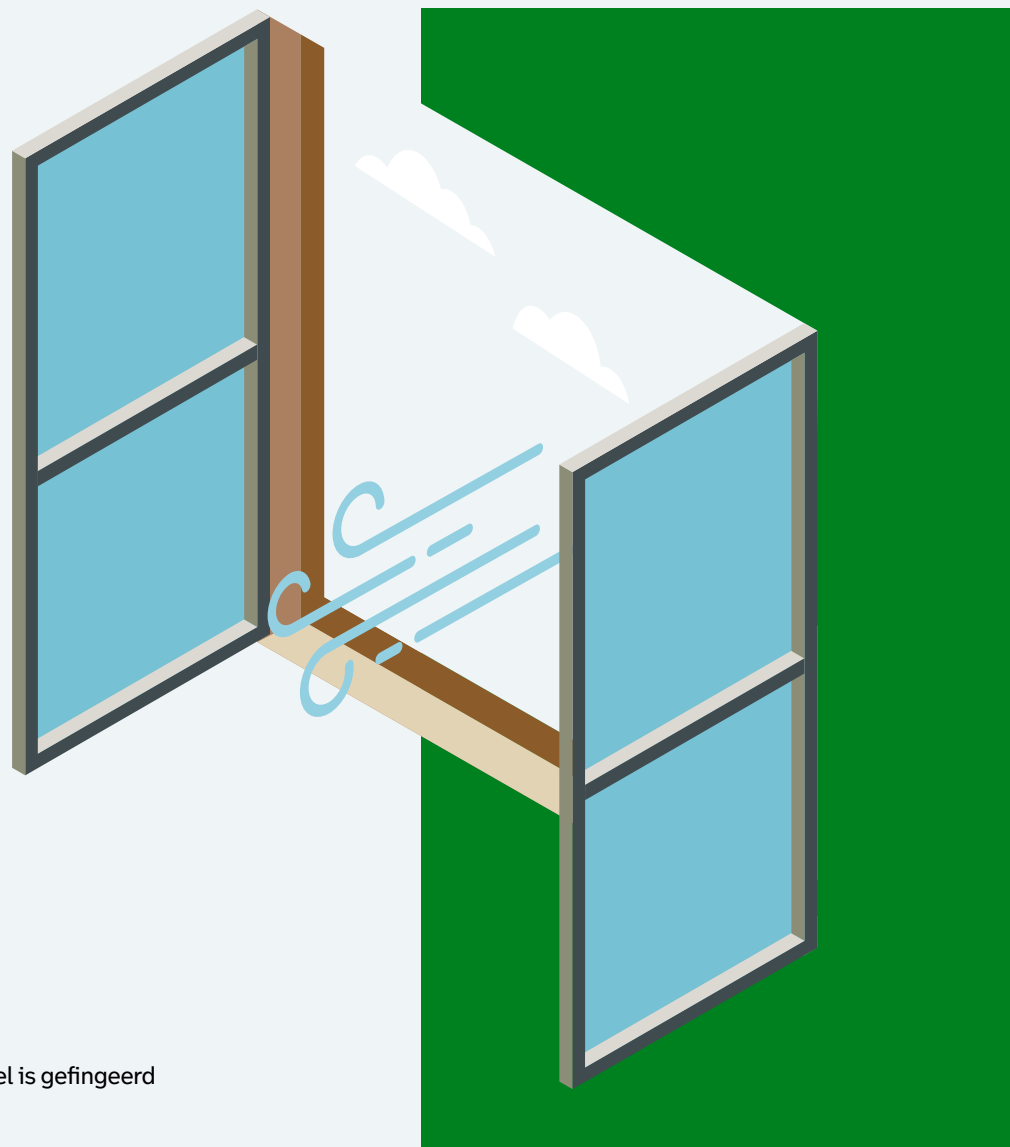

eigen plekje hebt, dat je mensen kan ontvangen en jezelf kan zijn. En hier heb ik naartoe gewerkt, dit wil ik niet kwijtraken. Dat is de volgende stap: zorgen dat ik deze woonplek kan houden. Mijn contract bij mijn werkgever loopt af, maar ik heb er alle vertrouwen in dat ik met mijn ervaring en structuur en nu met mijn eigen huis snel een nieuwe baan vind. Ik heb nu ook een veel betere band met mijn kinderen, want die zien ook dat papa werkt. Ik ga echt een nieuwe periode van mijn leven in."

Snel naar een eigen woonplek

Begeleider Kimmy van Schaik van NAS: "Als je bij ons binnenkomt doen we een intake. Bij Sander bleek dat we alles nog moesten regelen, want hij had niet eens een DigiD en was nooit ingeschreven geweest in een gemeente. Maar hij was zó gemotiveerd. Je komt niet vaak iemand tegen met die houding. Dus ik wilde zijn goede gedrag ook belonen, want als je iemand teleurstelt raak je die persoon kwijt." Hij werd snel aangemeld voor urgentie en budgetbeheer en nadat hij urgentie had gekregen had hij binnen drie maanden een woonplek. "Aan deze woonplek zit een huurzorgcontract vast voor een jaar. Na een jaar evalueren we met de woningcorporatie of hij netjes zijn huur heeft betaald en geen overlast heeft bezorgd. Als dat inderdaad het geval is, mag hij de woonplek huren zonder huur-zorgcontract. Mogelijk krijgt Sander dan nog wel ondersteuning. Al denk ik dat hij die in de toekomst niet meer nodig heeft."

*de naam in dit artikel is gefingeerd

4

Huidige populatie

In dit hoofdstuk wordt een beeld geschetst van het huidige gebruik van de maatschappelijke opvang, beschermd wonen en zelfstandig wonen met ondersteuning t.b.v. de uitstroom uit MO en BW. De informatie in dit hoofdstuk is tot stand gekomen met behulp van een onderzoek uitgevoerd door onderzoeksbureau HHM. De ontwikkeling van de huidige cliëntpopulatie is gebaseerd op verschillende datasets van de gemeente Rotterdam. Aanvullend is een beeld verkregen van de huidige cliëntpopulatie op basis van een uitvraag onder zorgaanbieders van beschermd wonen en maatschappelijke opvang in de gemeente Rotterdam over hun ervaringen rondom instroom en uitstroom van cliënten.

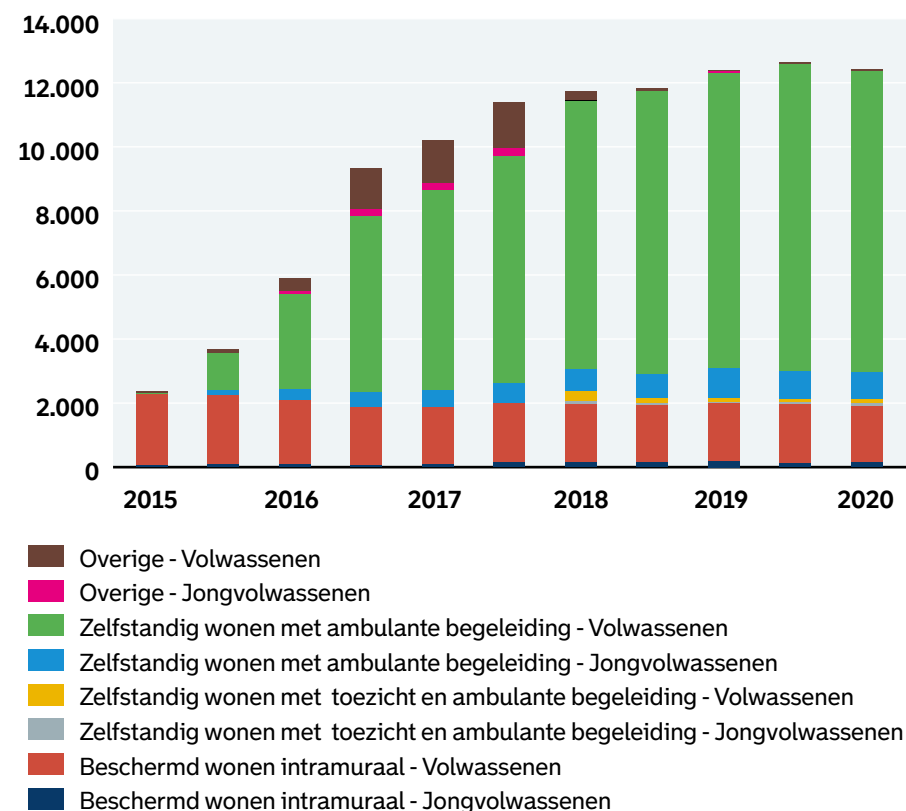
4.1 Aanpak

18 van de 28 zorgaanbieders hebben gereageerd op de uitvraag van onderzoeksbureau HHM. Deze aanbieders vertegenwoordigen ruim 95 procent van alle cliënten. Door hen zijn de vragenlijsten ingevuld voor 1.042 cliënten in de doelgroep MO (cliënten verblijvend in de opvang of een woonzorgvoorziening met een extramuraal arrangement) en 1.060 cliënten in de doelgroep BW. De aanbieders is gevraagd om de vragenlijst in te vullen voor de cliënten die zij in de periode februari/maart 2020 in zorg hadden.

4.2 Opvang en Wmo-ondersteuning

Op 1 januari 2020 hebben 13.411 cliënten een Wmo-arrangement voor GGZ-ondersteuning. Daarvan hebben 1.967 cliënten een intramuraal arrangement (met verblijf) en 10.487 cliënten een extramuraal arrangement. Deze laatste groep met een extramuraal arrangement omvat ongeveer 2.400 cliënten die vanuit MO of BW afkomstig zijn en via het stedelijk loket een Wmo-indicatie hebben gekregen. De overige cliënten – ruim 8.000 – wonen al zelfstandig en krijgen ondersteuning thuis.

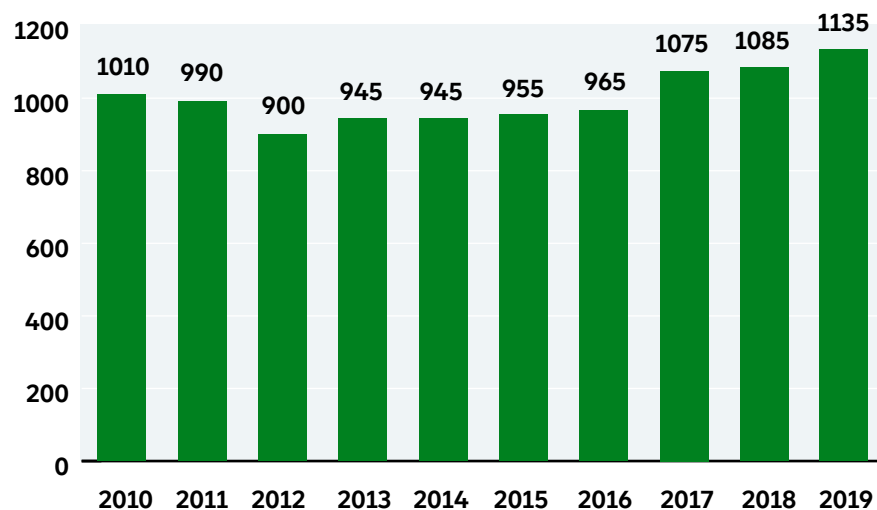
Grafiek 1: ontwikkeling van het aantal afgegeven Wmo-arrangementen

Grafiek 1 laat zien dat het zelfstandig wonen met ambulante begeleiding sinds de invoering van de Wmo in 2015 tot 2018 flink is gestegen. Een zeer geringe groep krijgt daarbij nachtelijke ondersteuning (wakende wacht, slaapwacht of ambulante wacht) geïndiceerd. Daarnaast is te zien dat het aantal afgegeven indicaties voor beschermd wonen stabiel is gebleven in de afgelopen jaren.

Gebruik van opvang volwassenen (23 jaar en ouder)

Mensen die gebruik willen maken van opvang kunnen zich melden bij het loket van Centraal Onthaal (CO). Tussen 2013 en 2016 lag het aantal slapers stabiel rond de 950. In de jaren daarna zien we een stijging van het aantal slapers: in 2017 een stijging van 11 procent, in 2018 (vrijwel) geen stijging en in 2019 weer een stijging van 5 procent tot een totaal van 1.135 slapers. Zo'n 70 procent van de slapers (740) maakt gebruik van een ondersteuningsarrangement.

Figuur 2: Aantal unieke slapers per kalenderjaar (met een CO-pas)

In 2020 is per maand gemiddeld 47 procent van de volwassenen een langslaper (langer dan drie maanden verblijf in de opvang). In 2019 was dit gemiddeld 39 procent. Er is met name een toename van het aantal langslapers waarneembaar in de tweede helft van 2020 vanwege de coronacrisis, waarbij de aandacht met name is uitgegaan naar veiligheid op locatie (dus het inregelen van anderhalvemeter afstand, het opstarten van extra locaties en de te nemen hygiënemaatregelen).

Gebruik van crisisopvang jongeren 18 - 23 jaar

De cijfers in tabel 3 laten het aantal unieke jongeren zien die in die periode gebruik hebben gemaakt van de crisisopvang. Bij een goede doorstroom verblijven dakloze jongeren gemiddeld tien weken in de crisisopvang. Daardoor is het mogelijk om met slechts 27 plekken een relatief groot aantal jongeren te bedienen. Gemiddeld is de wachtlijst voor de crisisopvang tussen de nul en tien jongeren en de wachttijd tussen de nul en drie weken. Een deel van de jongeren kan de crisisopvang overslaan. Een aanzienlijk deel van de jongeren stroomt vanuit hun eigen netwerk door naar een (beschermde) woonvoorziening. Alleen jongeren die geen netwerk meer hebben waar ze kunnen verblijven, krijgen een verwijzing naar de crisisopvang.

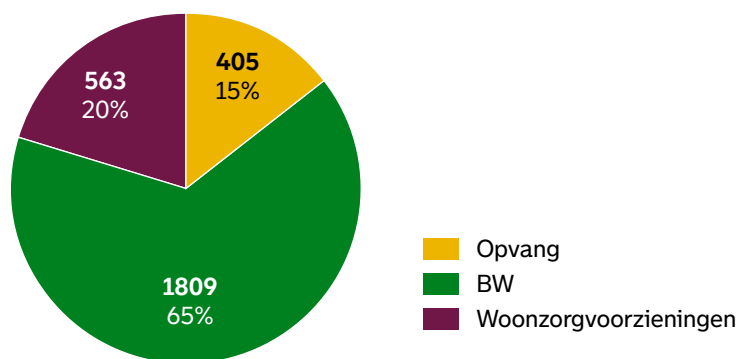
	# unieke cliënten	Bijzonderheden
1e half jaar 2020	104	Extra opvang ivm COVID-19 van maart tot juni: totaal 20 jongeren
2e half jaar 2020	127	390

Tabel 3: aantal cliënten tussen de 18 en 23 jaar dat gebruik maakt van de crisisopvang

4.3 Verdeling van cliënten

Zorgaanbieders is gevraagd om de cliënten die onder Wmo vallen in te delen in cliënten die in de opvang verblijven, in Beschermd Wonen (BW) dan wel in een woonvoorziening met een extramuraal arrangement (MO). In figuur 4 is te zien dat het merendeel van de cliënten in een BW bij de zorgaanbieders verblijft.

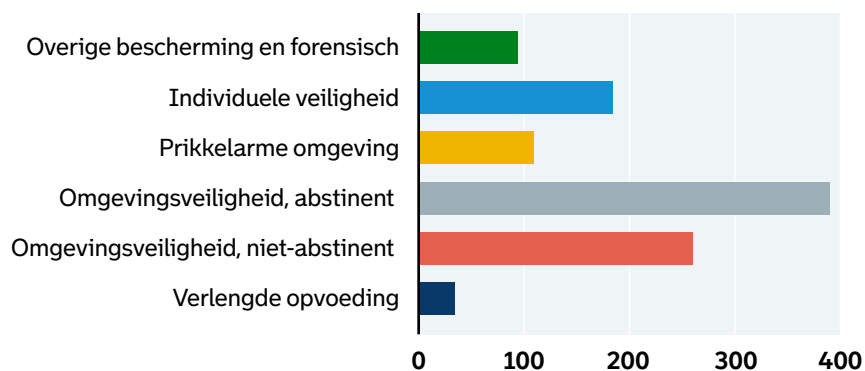
Verdeling cliënten

Figuur 4: verdeling van cliënten over opvang, BW en woonvoorzieningen

Verdeling binnen Beschermd Wonen

Zorgaanbieders hebben de cliënten⁸ die intramuraal bij hen verblijven verder gespecificeerd in de reden waarom zij een beschermde woonomgeving nodig hebben. Dit is in figuur 5 te zien.

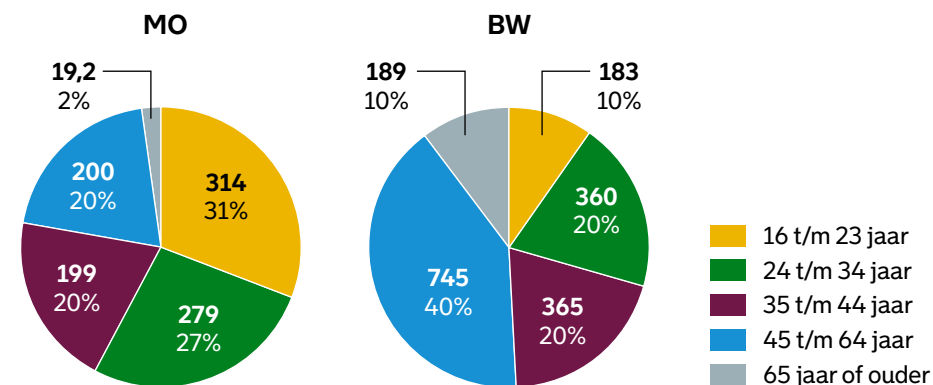

Figuur 5: reden voor intramuraal verblijf

⁸ Dit is niet voor de gehele groep van 1.809 cliënten gedaan, maar voor 1.060 cliënten.
De cliënten van Pameijer zijn niet nader onderverdeeld

Het merendeel – zo'n 40 procent – valt in de groep 'omgevingsveiligheid, abstinént'. Dit betreft cliënten die mogelijk een risico voor hun omgeving kunnen betekenen (bijv. vanwege de overlast die hiermee gepaard kan gaan). Vaak ligt hier verslavingsgedrag aan ten grondslag. Deze cliënten hebben de verslaving min of meer onder controle; op de locatie zijn ze abstinént.

4.4 Leeftijdsverdeling

Figuur 6: leeftijdsverdeling binnen MO

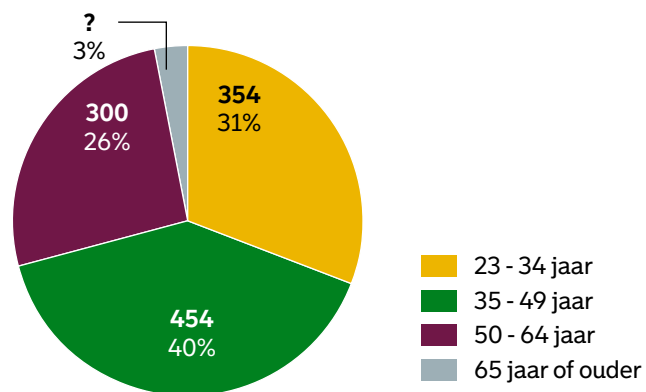
Figuur 7: leeftijdsverdeling binnen BW

In figuur 6 is de leeftijdsverdeling te zien binnen de opvang en woonvoorzieningen waar cliënten met een extramuraal arrangement verblijven (MO). Waar in BW de doelgroep wat ouder is, is de doelgroep in MO aanzienlijk jonger. Een voorname reden hiervoor is dat jongeren vaker een extramuraal arrangement en daar is het aanbod MO op afgestemd.

Leeftijdverdeling binnen de opvang (23 jaar en ouder)

De jongste persoon die in 2019 gebruik maakte van de nachtopvang voor volwassenen was 23 jaar, de oudste 78 jaar. De gemiddelde leeftijd is 42 jaar. Dat is al jaren een stabiel gegeven. Ook als we de verschillende leeftijdsklassen bekijken, is het beeld van de afgelopen jaren heel stabiel. Het aantal 65-plussers is klein, maar is vanaf 2017 wel gestegen. Deze mensen zijn mogelijk extra (medisch) kwetsbaar⁹.

Leeftijdverdeling binnen de nachtopvang

Figuur 8: leeftijdsverdeling binnen de opvang 23+

4.5 Instroom

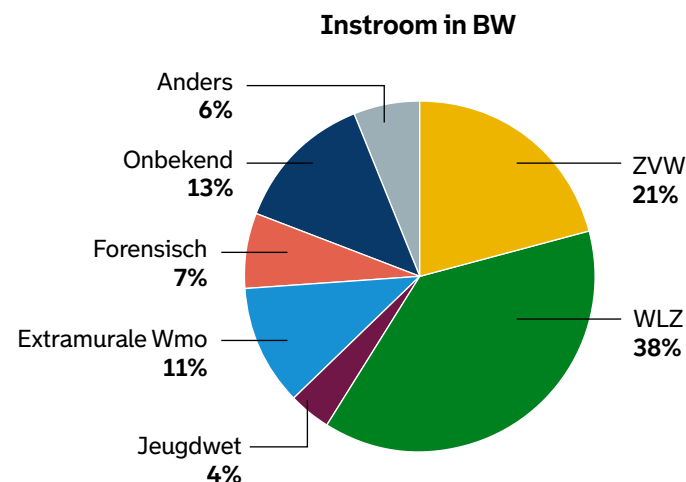
Instroom BW

In figuur 9 is het financieel kader weergegeven voordat cliënten instromen in BW (Wmo). Daarbij valt op dat het merendeel van de cliënten die instroomt in beschermd wonen, vanuit de Zorgverzekeringswet (Zvw) of Wet langdurige zorg (Wlz)¹⁰ komt.

⁹ Nachtopvang Rotterdam: kerncijfers 2019, onderzoek door gemeente Rotterdam, afdeling Onderzoek en Business Intelligence (OBI)

¹⁰ Het betreft hier de doelgroep die langer dan drie jaar in een instelling is behandeld (op basis van een GGZ-B indicatie gefinancierd vanuit de Wlz).

Cliënten die instromen via het kader anders komen voornamelijk uit de nachtopvang of een andere BW(GGZ)-locatie. Dit betekent dat op basis van deze uitvraag het aantal cliënten dat vanuit de opvang (met extramuraal arrangement) instroomt in BW beperkt lijkt. Aanbieders geven aan dat de afbouw van klinische GGZ-bedden en verkorte opnames in klinieken voor een hogere instroom zorgen. Ook geven zij aan een toename in de vraag zien, met name door jongeren met een combinatie van LVB en psychiatrische problematiek (autisme).

Figuur 9: Instroom in BW

In totaal stromen jaarlijks ongeveer 500 cliënten in BW in.

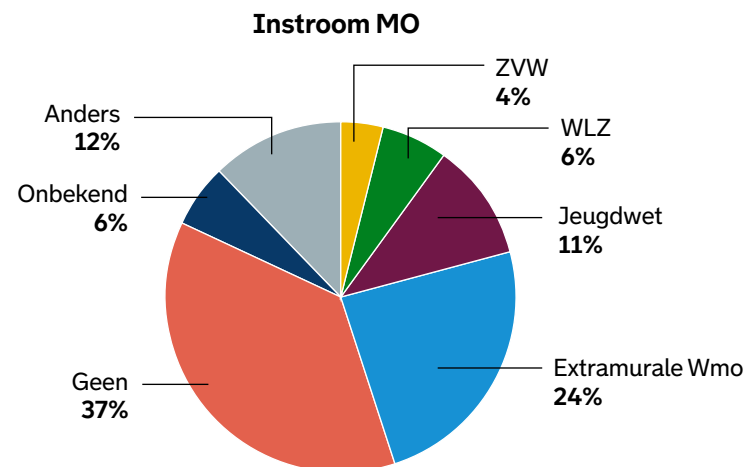
Wachtlijsten

Zorgaanbieders hebben voor de doelgroep BW in de uitvraag aangegeven dat bijna alle locaties te maken hebben met een wachtlijst. Voor woonzorgvoorzieningen die volgen op de maatschappelijke opvang heeft ongeveer 65 procent van de locaties te maken met een wachtlijst.

Ook de gemeente ziet dat niet iedereen direct geplaatst kan worden in een BW. Om die reden heeft de gemeente een plaatsingscommissie in het leven geroepen. Deze heeft als doel om cliënten die in aanmerking komen voor BW zo snel als nodig en mogelijk in een passende voorziening te plaatsen. De wachtlijst kent passief, actief en urgent wachtenden. Passief wachtend is iemand die momenteel in een kliniek verblijft, nog behandeling krijgt en niet direct geplaatst hoeft te worden. Actief wachtenden zijn de mensen die direct geplaatst kunnen worden. In afwachting van een plaatsing binnen een beschermd wonen voorziening krijgt deze groep wel ondersteuning ter overbrugging tot plaatsing. Binnen de categorie actief wachtend maken we onderscheid tussen mensen die tot zes maanden wachten en langer dan zes maanden. Een deel van de actief wachtenden zijn cliënten die in een zeer onwenselijke situatie verblijven zoals in de opvang of in een marginale situatie en die zo snel mogelijk geplaatst moeten worden. Onderzoek is nodig hoe de groep urgent wachtenden zich ontwikkelt.

Instroom MO

Voor MO (opvang of doorstroomplek) geldt dat de meeste cliënten binnenkomen zonder een voorliggende indicatie, zoals te zien is in figuur 10. Cliënten die instromen via het kader 'anders' komen voornamelijk uit de nachtopvang. Jaarlijks stromen 1.100 cliënten verder de keten MO in met een extramuraal arrangement.

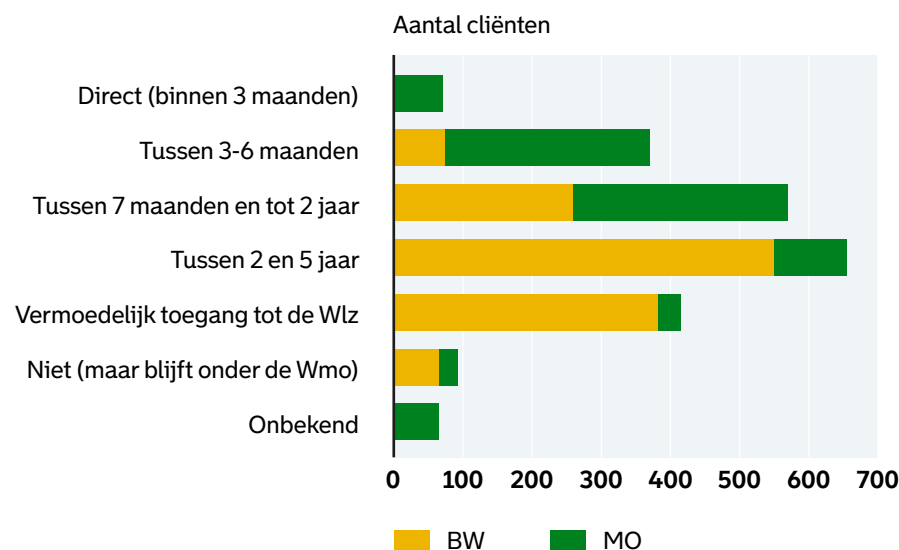
Figuur 10: Instroom MO

4.6 Uitstroomperspectief

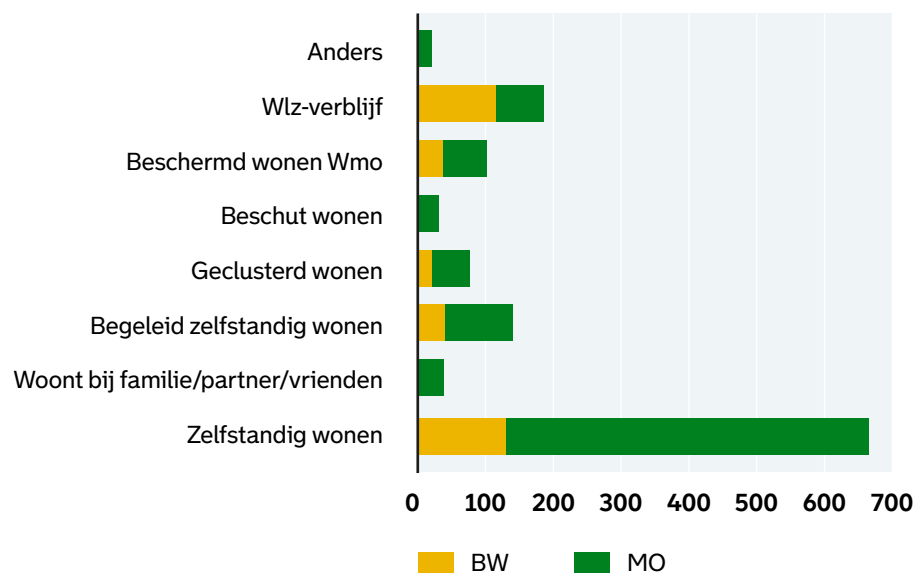
Aan zorgaanbieders is gevraagd om aan te geven wanneer zij verwachten dat hun huidige cliënten uitstromen. Hierin is te zien dat driekwart van de cliënten in MO (opvang/doorstroomplek) naar verwachting binnen twee jaar is uitgestroomd. Bij beschermd wonen is de duur langer, naar verwachting stroomt een kwart van de huidige cliënten uit tussen twee en vijf jaar. Ongeveer een vijfde van de cliënten verblijft langer dan vijf jaar en krijgt vermoedelijk toegang tot de WLZ.

Indien sprake is van uitstroom hebben zorgaanbieders aangegeven naar welk type woonvorm of woonvoorziening cliënten dan naar verwachting uitstromen. De verwachting is dat meer dan de helft van de cliënten uitstroomt naar zelfstandig wonen, daarnaast stroomt ongeveer een vijfde uit naar Wlz-verblijf¹¹. Zorgaanbieders geven aan dat er knelpunten zijn in de doorstroming naar andere voorzieningen, bijvoorbeeld voor cliënten die geen beschermd wonen nodig hebben, maar ook (nog) niet zelfstandig kunnen wonen.

¹¹ Figuur 2.10 en 2.11 zijn beide gebaseerd op de uitvraag, het aantal cliënten dat aanbieders hier aangeven verschilt, waardoor ook de verhouding kan verschillen.

Figuur 11 Verwachting m.b.t. uitstroom

Figuur 12: Uitstroomperspectief naar type woonvorm of woonvoorziening

Specifiek voor opvang en woonzorgvoorzieningen (MO) geldt dat een grote meerderheid (bijna 60 procent) uitstroomt naar zelfstandig wonen of naar begeleid zelfstandig wonen (ruim 10 procent).

4.7 Uitstroom naar zelfstandig wonen

In tabel 13 is de uitstroom met een urgentie naar zelfstandig wonen in de afgelopen jaren te zien. De laatste jaren is deze redelijk stabiel, waarbij het percentage zelfzoekers met een reguliere urgentie van 46 procent in 2018 afneemt naar 32 procent in 2020. 68 procent stroomt dus uit via directe bemiddeling met een huurzorgcontract.

Bemiddeling van urgenten

Instroom	2016	2017	2018	2019	2020
Reguliere urgentie (zelf zoeken) Woonnet Rijnmond	335	381	413	322	279
Directe bemiddeling met huur- zorgcontract	81	382	457	575	599
Totaal	416	763	888	897	870

Tabel 13: Uitstroom met een urgentie

In tabel 13 is alleen de uitstroom binnen Rotterdam opgenomen. De uitstroom naar de regio met een urgentie via het aanbod op Woonnet Rijnmond betrof in 2019 122 cliënten. Tussen gemeente en Rotterdamse corporaties is afgesproken dat maximaal 25 procent van de vrijkomende woningen onder de tweede aftoppingsgrens beschikbaar is voor de huisvesting van kwetsbare groepen. Ook is het ijkpunt dat er jaarlijks 5.376 nieuwe verhueringen plaatsvinden.

Alhoewel de laatste twee jaar het aantal nieuwe verhueringen afneemt – 4.799 in 2019 en 4.298 in 2020 – gaat dit niet ten koste van het aantal woningen ten behoeve van de uitstroom van cliënten uit MO en BW.

4.8 Knelpunten

Opvang

Zoals in paragraaf 3.1 is toegelicht, worden de doelgroep jongeren, gezinnen en volwassenen separaat van elkaar opgevangen. Het aantal opvangplekken voor jongeren is op dit moment voldoende. Wel ontstaat er regelmatig een wachtlijst, met name door gebrek aan doorstroming naar Beschermd Wonen (zie paragraaf 4.5). Ook de gezinsopvang voldoet op hoofdlijnen voor wat betreft het aantal plekken, inhoudelijk is er de wens om de verblijfsduur terug te brengen. Voor wat betreft de opvang van volwassenen (> 23 jaar) zien we de volgende knelpunten:

- Slapers in de nachtopvang verblijven gemiddeld te lang in de opvang. Veelal komt dat doordat er een wachtlijst is voor de benodigde vervolgplek. Het gemiddeld aantal langslapers (> drie maanden) in de opvang 23+ ligt rond de 40 procent (zie ook paragraaf 4.2).
- Langdurig verblijf in de opvang met weinig privacy, rust en structuur draagt niet bij aan het herstel van cliënten.
- Het bieden van opvang is financieel gezien een kostbare voorziening.
- Een deel van de bankslapers zit in een dusdanige penibele situatie waardoor zij, als deze situatie nog te lang voortduurt, verminderd zelfredzaam geraken en opvang onafwendbaar is.

Beschermd Wonen

Bij beschermd wonen doen zich de volgende knelpunten voor:

- Er zijn wachtlijsten voor beschermd wonen. Dit leidt in sommige gevallen tot een ongewenste lange(re) wachtduur voor een BW-plek, wat vooral de meest kwetsbare cliënten treft. Hierdoor verblijft een deel van deze mensen langer in de maatschappelijke opvang of in een marginale situatie.
- Het is moeilijk voor een zorgaanbieder om aan geschikt en betaalbaar vastgoed te komen.
- De komst van een nieuwe beschermd wonen voorziening kan niet altijd op draagvlak rekenen in de wijk. Enige tijd na opening van de voorziening zijn de ervaringen veelal minder negatief.
- De doorstroming naar andere voorzieningen verloopt niet optimaal, bijvoorbeeld voor cliënten die geen beschermd wonen nodig hebben, maar ook (nog) niet zelfstandig kunnen wonen.

Zelfstandig wonen

Bij zelfstandig wonen doen zich de volgende knelpunten voor:

- In verhouding tot het aantal doorstroomplekken voor jongeren zijn er relatief weinig doorstroomplekken voor volwassenen, wat ertoe leidt dat volwassen te lang in de opvang verblijven.
- Een deel van de cliënten met een urgentie (zelf zoeken) stroomt uit naar zelfstandig wonen zonder verdere ondersteuning te ontvangen, terwijl in de praktijk blijkt dat dit wel nodig is.
- Woningcorporaties kunnen bij de uitstroom via een urgentie (zelf zoeken) niet sturen op de locatie, aangezien cliënten zelf kunnen reageren op woningen op Woonnet. Dit kan onverhoopt leiden tot een concentratie van kwetsbaren in een en hetzelfde complex of wijk.
- Cliënten die uitstromen uit MO of BW komen soms in hetzelfde wooncomplex te wonen en krijgen daarbij ondersteuning van verschillende zorgaanbieders. De zorgaanbieders weten dit veelal niet van elkaar en ook de woningcorporaties zijn hier niet van op de hoogte. Dit komt de efficiëntie van zorg niet ten goede en voor woningcorporaties is het lastig om met al die verschillende zorgaanbieders afspraken te maken.
- Samenwerking en tijdige communicatie tussen zorgaanbieders en woningcorporaties bij het uitstromen van een cliënt naar zelfstandig wonen verloopt niet altijd even soepel. Eerdere afstemming en escalatiemogelijkheden bij bijvoorbeeld een tijdelijke terugval van een cliënt bevorderen een duurzame uitstroom en kunnen de leefbaarheid in de wijk ten goede komen.

4.9 Conclusies

- De laatste jaren is het aantal afgegeven intramurale arrangementen vrij stabiel gebleven. Het aantal cliënten met een extramuraal arrangement is sterk toegenomen.
- Het aantal unieke slapers in de nachtopvang 23+ is van 950 in 2013 gestegen naar 1.135 in 2019.
- Het aantal langslapers in de nachtopvang 23+ (> 3 maanden verblijf) ligt gemiddeld rond de 40 procent.
- Cliënten in beschermd wonen zijn gemiddeld ouder dan de cliënten in MO (opvang of doorstroomplek).
- De meeste cliënten die nu in zorg zitten bij beschermd wonen zijn ingestroomd

vanuit de Zvw of Wlz. Voor MO geldt dat het merendeel van de cliënten zonder een voorafgaand financieel kader is ingestroomd.

- Jaarlijks stromen 500 cliënten met een Wmo-indicatie in in BW en 1.100 in MO.
- Voor BW bestaat een wachtlijst die voor sommigen een problematische situatie met zich meebrengt. Voor woonvoorzieningen waar cliënten met een extramuraal arrangement verblijven heeft een ruime meerderheid van de locaties een wachtlijst.
- Zorgaanbieders verwachten dat 75 procent van de cliënten MO naar verwachting binnen twee jaar is uitgestroomd naar begeleid of zelfstandig wonen. Bij beschermd wonen stroomt naar verwachting 25 procent van de huidige cliënten uit tussen twee en vijf jaar.
- De meeste zorgaanbieders verwachten qua instroom een toename van jongeren met een hulpvraag en daarnaast ook een toename van zwaardere problematiek bij zowel de doelgroep MO als BW. Hierdoor stromen cliënten naar verwachting vaker uit naar begeleid zelfstandig wonen of een intensievere vorm van begeleiding.
- De jaarlijkse uitstroom van cliënten met een urgentie schommelt jaarlijks tussen de 875 en 900.
- Zowel de opvang, als BW als zelfstandig wonen kennen knelpunten (zie paragraaf 4.8).

Doel: zelfstandig wonen met een beetje hulp

Beschermd wonen is de best passende woonvorm voor Jasper* (21): alle voordelen die een eigen appartement meebrengen, maar met een begeleider altijd dichtbij voor ondersteuning. Hij woont er nu een half jaar en wil er voorlopig niet weg. Waarom werkt dit zo goed voor hem?

Jasper heeft twaalf medebewoners in het beschermd wonen-complex; allemaal met verschillende zorgbehoeftes, maar ook allemaal met een eigen woonplek. In principe wonen de meeste mensen drie tot vijf jaar in de appartementen, daarna hopen de bewoners door te stromen naar een huis in de wijk. "Ik had al begeleiding vanuit Pameijer toen ik nog bij mijn ouders woonde", vertelt Jasper. "Met mijn begeleider maakte ik doelen. Mijn hoofddoel was om zelfstandig te gaan wonen. Beschermd wonen heb ik nodig om dat hoofddoel te kunnen bereiken, omdat ik nog beter moet leren om voor mezelf te zorgen voordat ik echt op mezelf kan wonen. Deze beschermd wonen-locatie sprak me erg aan, want het is in de buurt van mijn ouders, vrienden en werk. Dus toen ben ik aangemeld."

Ideale ruimte

Een vorige bewoner stroomde door naar een beschikbaar huis in de wijk en zo kwam er een plek voor Jasper vrij. Jasper: "Ik heb hier alles voor mezelf, maar ik heb ook contact met de andere mensen die hier wonen. Zo hebben we drie keer per dag een koffiemoment en daar ga ik regelmatig heen als ik niet hoeft te werken." Nieuwe bewoners van een appartement in dit beschermd wonen-complex kunnen de basismeubels van Pameijer krijgen, maar buiten de keuken en bank om heeft Jasper alles zelf gekocht en ingericht met zijn ouders. "Voor mij is dit de ideale ruimte om te wonen, ik heb niks te klagen. Ik kan ook geen negatieve punten opnoemen. De begeleiding vanuit Pameijer is hier ook goed. Maar die is altijd goed geweest, ook toen ik nog thuis woonde."

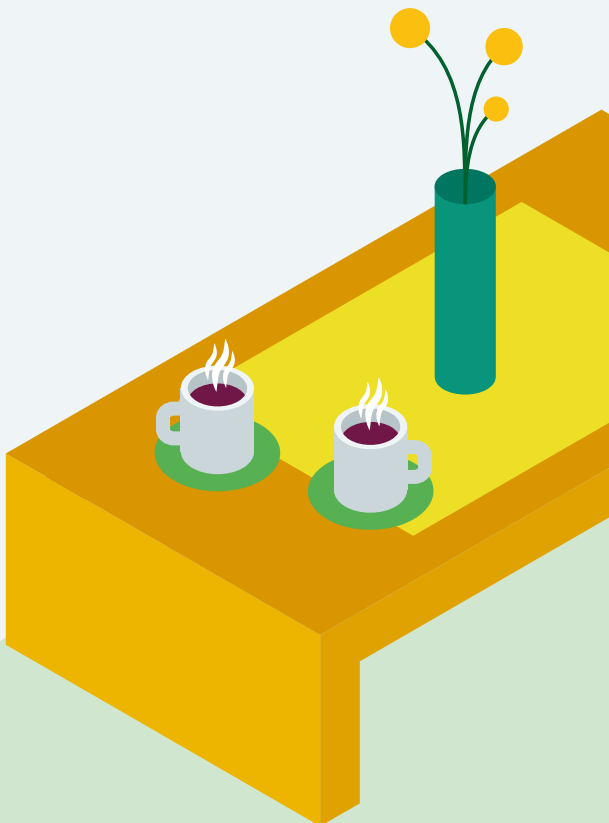
Druk aan het werk

Bij deze locatie is er 24/7 begeleiding aanwezig. Sommige cliënten hebben meer begeleiding nodig dan anderen. Zo zijn er bewoners die op gezette tijden medicatie moeten innemen onder toezicht van de begeleiding. Bij Jasper komt nog één keer in de week een begeleider langs om te praten over de week en de plannen voor de volgende week. De rest van de tijd is Jasper vooral druk met werken. "Vier dagen per week sta ik op, ga ik ontbijten en dan richting werk in de keuken van een Italiaans restaurant. Dan kom ik 's avonds laat pas weer thuis. Als ik vrij ben dan zie ik wel wat de dag brengt. Vandaag ga ik bijvoorbeeld de hele dag naar mijn ouders." Ook vrienden en familie kunnen gewoon bij Jasper op bezoek komen, zolang hij het maar even aangeeft.

Doorstromen naar de wijk

Hij zit voor nu goed op z'n plek en denkt nog niet te veel aan de volgende stap. Zijn begeleider Kimberly denk dat Jasper hier minder dan vijf jaar zal wonen en makkelijk kan doorstromen naar een woning in de wijk waar hij dan nog één keer in de week ondersteuning nodig heeft. Jasper is daar voorlopig nog niet mee bezig: "Ik hoop gewoon dat het goed blijft gaan met me."

**de naam in dit artikel is gefingeerd*

Wekelijkse gesprekken met Pameijer

Begeleider Kimberly Alberto van Pameijer:

"Door deze woonsituatie kun je echt de groei van de cliënten zien, dat voelt goed als begeleider. Vooral als iemand mag doorstromen. Die persoon heeft er dan zo hard voor gewerkt. Het maakt me trots als hij of zij dan op zichzelf kan gaan wonen. Bij Jasper zie ik ook dat hij hier snel gegroeid is en dat hij minder last heeft van de knelpunten waarmee hij hier naartoe is gekomen. Zo kan hij altijd - ongepland - bij één van de begeleiders terecht voor vragen en ondersteuning. En wekelijks kom ik bij hem langs voor een gesprek en dan nemen we de weekplanning door en kijk ik of hij alle huishoudelijke taken heeft gedaan, zoals naar de supermarkt gaan en schoonmaken. Het moet hier netjes zijn. Dus dan stuur ik hem soms aan van 'heb je dit al gedaan?'. Maar dat gaat gewoon heel goed bij hem. Alle bewoners zijn blij dat ze hier een plekje hebben kunnen krijgen."

5

Ontwikkelingen

5.1 Demografische en sociale ontwikkelingen

De stad groeit

In 2035 zullen er naar verwachting zo'n 694.000 Rotterdammers zijn. Dat zijn dus zo'n 55.000 Rotterdammers méér dan in 2018¹. Ook de samenstelling van de bevolking verandert. Onder invloed van vergrijzing en een geleidelijk voortgaande huishoudensverdunding, zal het aandeel alleenstaanden het sterkst toenemen: van 318.000 nu naar 351.000 in 2035.

Gebruik van maatschappelijke zorg

Met de groei van het aantal Rotterdammers, groeit ook de groep inwoners die een beroep kan doen op maatschappelijke ondersteuning vanwege psychische, psychosociale en verslavingsproblemen of een verstandelijke beperking. Uit de Woonzorgwijzer voor Rotterdam kan worden afgeleid dat deze groepen naar verwachting met 0,6 procent tot 2 procent toenemen.

Verwachte jaarlijkse toename van het aantal Rotterdammers met:

▪ psychiatrische problematiek	0,8%
▪ psychosociale problematiek	0,6%
▪ verslavingsproblematiek	2%
▪ een (licht) verstandelijke beperking	0,8%
▪ forensisch – ex-gedetineerden	9%

Volgens het CBS is het aantal daklozen in Nederland tussen 2009 en 2018 verdubbeld tot 39.300. Op 1 januari 2020 telde Nederland naar schatting ruim 36 duizend daklozen. De jarenlange stijging is hiermee vooralsnog tot stilstand gekomen.

De doelgroep die gebruik maakt van Maatschappelijke Zorg is extra gevoelig voor economische veranderingen. Economische vooruitgang leidt tot een lagere instroom in deze voorzieningen. Economische achteruitgang leidt daarentegen tot een hogere instroom in deze voorzieningen.

Sociaalmaatschappelijke ontwikkelingen kennen samenhang met de economische

ontwikkelingen. Economische achteruitgang heeft naar verwachting ook een negatief effect op sociaalmaatschappelijke ontwikkelingen. Dit heeft op zijn beurt weer effect op de vraag naar voorzieningen binnen de maatschappelijke zorg.

5.2 Ontwikkelingen in de zorg en op de woningmarkt

Zorg

- De zorg staat onder druk omdat het personeelsaanbod kwantitatief én kwalitatief onvoldoende kan voorzien in de (steeds toenemende) zorgvraag.
- De zorgvraag neemt toe en wordt complexer, terwijl er sprake is van een toenemende arbeidsmarktkrapte en een daling van het aantal mantelzorgers. Ook de betaalbaarheid staat onder druk.
- De ontwikkelingen van digitale toepassingen in de zorg gaan snel en steeds meer mensen en zorgorganisaties zien de toegevoegde waarde in van eHealth. Uitdagingen binnen de zorg vragen om een transitie binnen het huidige zorgproces, waarbij onder andere gekeken wordt naar eHealth oplossingen die de zorg betaalbaarder, toegankelijker en/of kwalitatief beter kunnen maken.

Woningmarkt

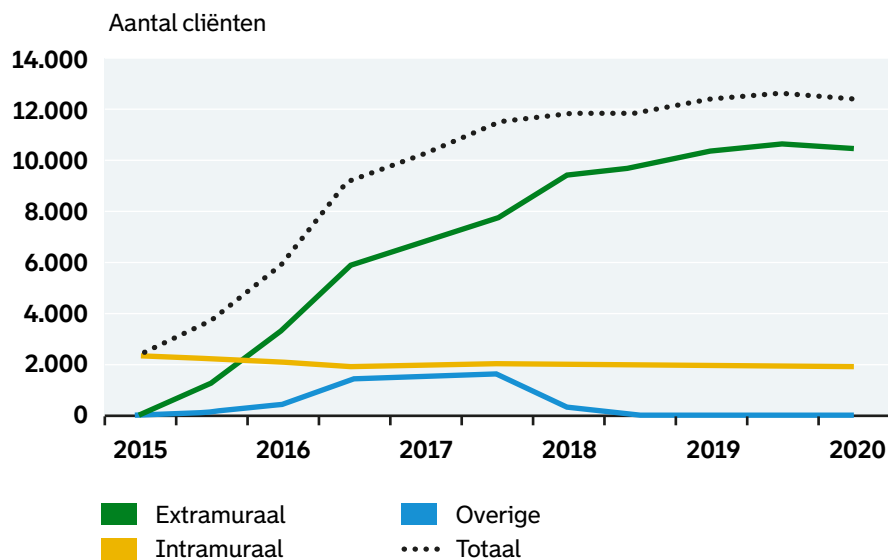
- Naar verwachting telt Nederland in 2035 18,8 miljoen inwoners. Mede door dit aantal zal de vraag naar woningen vanzelfsprekend toenemen. Om aan de groeiende vraag te voldoen, moeten tussen 2020 en 2030 in totaal 845.000 woningen gebouwd worden. Momenteel is er een tekort van 331.000 woningen (4,2 procent van de woningvoorraad). De inzet is om dit tekort terug te brengen naar 2 procent in 2035.
- In de prognose van de gemeente Rotterdam wordt gerekend met een toename van de woningvoorraad van per saldo 34.000 woningen tussen 2018 en 2035. In dat laatste jaar zal de Rotterdamse voorraad ruim 331.000 woningen tellen.
- De schaarste en druk op de Rotterdamse woningmarkt maakt het een uitdaging om kwetsbare groepen passend te laten wonen en tegelijk voldoende aanbod te houden voor andere woningzoekenden. Het tekort aan woningen is geen exclusief probleem voor kwetsbare huishoudens. 'Gewone' woningzoekenden, studenten, jongeren, ouderen en vele anderen hebben last van de schaarste op de woningmarkt.

¹ Bevolkingsprognose 2018 – 2035' Gemeente Rotterdam, afdeling Onderzoek en Business Intelligence (OBI)

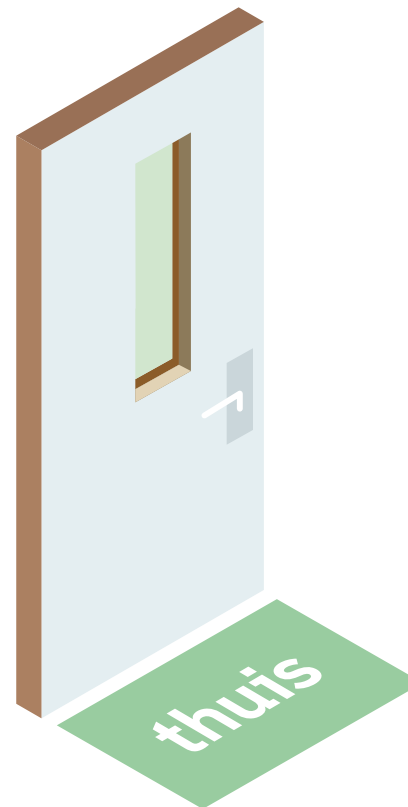
5.3 Vraagontwikkeling

Om inzicht te krijgen in de behoefte aan wonen met zorg in de komende tien jaar is een vraagontwikkelingsonderzoek uitgevoerd door onderzoeksbureau HHM. Het onderzoek geeft een beeld van de verwachte jaarlijkse vraag naar opvang, beschermd wonen en (uitstroom naar) zelfstandig wonen met ondersteuning tot 2030. Uitgangspunten bij de raming zijn de huidige trend, het huidige beleid van de gemeente en (landelijke) beleidsoverwegingen die mogelijk invloed hebben op de vraag naar maatschappelijke zorg. Deze trend is gecorrigeerd voor het effect van externe factoren, zoals de demografische en andere objectieve factoren zoals in paragraaf 5.1. beschreven. Zie bijlage 2 voor een gedetailleerde uitleg.

Vertrekpunt voor de vraagraming is de ontwikkeling van het aantal cliënten dat een beroep heeft gedaan op ondersteuning en beschermd wonen sinds het inwerkingtreden van de Wmo 2015. Het totale aantal Wmo-indicaties voor ondersteuning (extramuraal) en beschermd wonen (intramuraal) is sinds 1 januari 2015 toegenomen van 2.360 bij de start tot 12.488 in 2020.

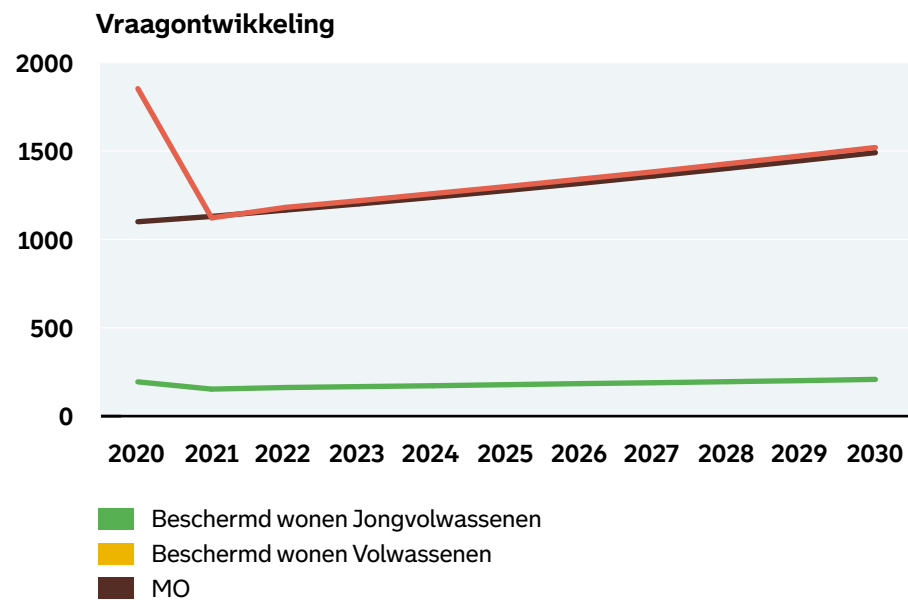

Grafiek 14: Historische ontwikkeling van de vraag naar zorg

De groei komt voor rekening van de extramurale indicaties voor mensen die zelfstandig kunnen wonen maar daar wel ondersteuning bij nodig hebben. Het aantal intramurale indicaties daarentegen is in zijn totaliteit de afgelopen jaren vrij stabiel gebleven. Deze trend reflecteert de doelstelling van de Wmo, het ondersteunen van de zelfredzaamheid en de participatie van personen met een beperking of met chronische psychische of psychosociale problemen zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving.

De vraagraming laat in de periode 2020-2030 – bij onveranderd beleid – over de volle breedte van de maatschappelijke zorg een toenemende vraag zien. Het meest in het oog springend zijn de effecten die het gevolg zijn van aflopen van het overgangsrecht in 2020 en Wlz-uitname in 2021. Deze beleidswijziging heeft een eenmalig effect op het aantal arrangementen voor beschermd wonen. Daarna zal de vraag naar verwachting licht blijven stijgen. Onder beschermd wonen voor zowel jongeren als volwassenen valt ook de vraag naar beschermd wonen voor mensen met een (licht) verstandelijk beperking. Zoals in paragraaf 3.2.1. aangegeven betreft dit een differentiatie binnen BW en is het niet structureel aanvullend op de vraag naar BW.

Grafiek 15: Vraagontwikkeling tot 2030

Onderdeeljaar	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Beschermd wonen Jongvolwassenen	194	153	162	167	172	178	184	189	195	201	208
Beschermd wonen Volwassenen	1.853	1.122	1.181	1.219	1.259	1.299	1.341	1.383	1.428	1.473	1.520
MO	1.100	1.130	1.166	1.201	1.238	1.277	1.317	1.359	1.402	1.446	1.491

Tabel 16: Vraagontwikkeling tot 2030

6 Ambitie en uitgangspunten

wonen en zorg

6.1 Uitgangspunten

Rotterdam inclusieve stad

Rotterdam is één stad op twee oevers, een stad waarin mensen uit alle lagen van de bevolking en van alle leeftijden en gezindten kunnen meedoen en elkaar kunnen ontmoeten. Een inclusieve stad waarin iedereen, jong en oud, hoog- en laagopgeleid, met en zonder beperking, dezelfde kansen op scholing, werk, inkomensverwerving, wonen, zorg, cultuur, sport en vertegenwoordiging in het bestuur hebben. Om dit te realiseren zetten we in op het wegnemen van barrières, zodat Rotterdammers gemakkelijker kunnen deelnemen aan sociale en maatschappelijke processen. In een inclusieve stad zijn gemengde buurten, waar verschillende groepen met elkaar samenleven, elkaar ontmoeten en waar ruimte is voor andere meningen. Daarom wil Rotterdam gemengde wijken waar de bewoners zich mee verbonden voelen, met goede scholen en voorzieningen in elke wijk. En aantrekkelijke openbare ruimte die voor iedereen toegankelijk is en die zich leent voor intensief gebruik en ontmoeting.

We zetten in op preventie om te voorkomen dat mensen instromen in de keten van opvang en beschermd wonen. De hiertoe in te zetten maatregelen zijn uitgewerkt in het plan van aanpak kwetsbare Rotterdammers. Voor de kwetsbare Rotterdammers die wel zijn toegewezen op opvang en beschermd wonen, vormen deze voorzieningen in de wijk een belangrijke schakel in de keten van zorg en ondersteuning. Deze voorzieningen leveren een betekenisvolle bijdrage aan een veerkrachtige stad en wijk. Zij leggen een verbinding tussen de cliënten en de wijk en vice versa. Mochten er vragen of zorgen zijn in de wijk over een kwetsbare Rotterdammer, dan is de voorziening het eerste aanspreekpunt. In de breedte investeren we in veerkrachtige wijken die voldoende draagvlak bieden voor een veilige en sociale, inclusieve samenleving. Dit is uiteraard een bredere gemeentelijke opgave waaraan dagelijks door professionals en burgers in de stad inhoud wordt gegeven en wordt samengewerkt met talloze partijen.

Draagvlak voor kwetsbare doelgroepen

In een inclusieve stad is er draagvlak voor kwetsbare doelgroepen; mensen die het, wegens fysieke, psychische en/of sociale factoren, alleen niet redden en om die reden ondersteuning nodig hebben om regie te houden op hun leven en om te kunnen functioneren in de maatschappij. We zetten in op integraal maatwerk en zorgvuldige begeleiding bij de stappen die kwetsbare personen richting meer zelfstandigheid

zetten. Het uitgangspunt is een veilige landing in de wijk met voldoende waarborgen om bij terugval effectief te kunnen reageren. Hiervoor moet de basis op orde zijn op het terrein van inkomen, wonen, zorg en een zinvolle dagbesteding. Maatregelen hiertoe zijn in het plan van aanpak kwetsbare Rotterdammers opgenomen in de actielijnen 'bevorderen participatie' en 'integrale ondersteuning en behandeling'.

Best passende zorg op de best passende plek

Voldoende variatie

In 2015 bracht de commissie Dannenberg in opdracht van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) een advies uit over de toekomst van het beschermd wonen. De essentie van het advies is: 'Beschermd wonen is niet meer een gebouw dat in de grote stad staat, maar een huis in elke wijk, waar we ter plekke zijn voordat het misgaat'. Eén van de randvoorwaarden om dit mogelijk te maken is een breed arsenaal aan woonvarianten. In Rotterdam is het aanbod tussen intramuraal wonen en geheel zelfstandig wonen met ondersteuning beperkt. We zetten dan ook in op het realiseren van een breder en gevarieerder woonzorgaanbod tussen intramuraal en zelfstandig wonen om zo voor iedereen een best passende woonplek met de best passende zorg te kunnen aanbieden.

Afstappen van de woonladder

Om op die best passende plek te komen, hoeft niet de hele woonladder worden doorlopen. De woonladder behelst het idee dat kwetsbare mensen een aantal woonstappen moeten nemen voordat ze geheel zelfstandig kunnen wonen. Het uitgangspunt is echter zoveel mogelijk zelfstandigheid en eigen kracht. We kijken per persoon welke woonzorgvariant op dat moment het best passend is, waarbij we er naar streven naar ondersteuning in het zelfstandig wonen. Dat betekent dat een kwetsbare Rotterdammer, wanneer het voor die persoon het meest passend is, de stappen van de woonladder kan overslaan en direct zijn eigen woning krijgt met ondersteuning thuis.

Inzet op innovatie/domotica

Domotica en eHealth bieden toepassingen voor kwetsbare Rotterdammers die de kwaliteit van leven vergroten en de zelfredzaamheid bevorderen. Daar waar eHealth in de ouderenzorg ervoor zorgt dat ouderen langer thuis kunnen wonen, zou het voor kwetsbare Rotterdammers ervoor kunnen zorgen dat zij eerder zelfstandig kunnen

wonen. Daarmee kan eHealth de benodigde inzet van personeel verminderen, biedt het een antwoord op de personeelstekorten in de zorg en kan het een bijdrage leveren aan terugvalpreventie.

Sinds de coronacrisis is de noodzaak van ondersteuning op afstand en daarmee de toepassing van eHealth (waaronder domotica) in een stroomversnelling terechtgekomen. Maar we staan nog maar aan het begin. Naast beeldbellen zijn er bijvoorbeeld mogelijkheden om domotica in te zetten waarmee ondersteuning en toezicht op andere wijze (zonder of met minder benodigde personele inzet) en in mindere nabijheid ingezet kan worden. Maar ook innovaties ter ondersteuning van of facilitering bij het wonen, zodat een kwetsbare Rotterdammer sneller van een intramurale setting kan door- of uitstromen naar een extramurale setting. Met als doel fysieke ondersteuning deels te vervangen en toekomstige vraag naar ondersteuning te voorkomen.

We willen de inspanningen van zorgaanbieders m.b.t. de inzet van eHealth borgen en verder uitbreiden voor de toekomst. Het betreft een waardevolle aanvulling op het fysieke zorgaanbod, waarbij kwaliteit van de zorg en het belang van persoonlijk contact niet uit het oog verloren wordt. Om de ambities kracht bij te zetten is met zorgaanbieders in juli 2020 de DigiDeal010 afgesloten. Hiermee onderschrijven gemeente en aanbieders de gezamenlijke ambitie om de inzet van eHealth een grote impuls te geven. Dankzij technologische toepassingen kan de zorg en ondersteuning beter, efficiënter en klantvriendelijker. Deze investering moet er mede aan bijdragen dat ondersteuning beschikbaar en betaalbaar blijft. Met de DigiDeal010 sorteren we voor op de nieuwe inkoop van de Wmo 2022, waarbij de inzet van eHealth een belangrijk uitgangspunt is.

6.2 Strategie opvang

Knelpunten doen zich met name voor in de opvang van volwassenen. De strategie voor de opvang richt zich – met uitzondering van het eerste strategische uitgangspunt – dan ook op de opvang voor volwassenen van 23 jaar en ouder.

Strategische uitgangspunten opvang

1. Preventie opvang voor bankslapers: Flexwonen
2. Van opvang naar wonen
3. Behoud van een stevig, kwalitatief goed en veilig vangnet
 - Maximaal 3 maanden verblijf
 - Slaapzalen naar kleine slaapruintes.
 - Uitrol van 24-uurs opvang

1. Preventie opvang voor bankslapers

Om opvang te voorkomen willen we voor bankslapers (mensen die thuisloos zijn en in het netwerk in een woonsituatie verblijven) die dakloos dreigen te raken en die niet op een andere manier in aanmerking komen voor een woning een preventieve voorziening organiseren. Flexwonen is bedoeld voor bankslapers (jongeren, gezinnen en volwassenen) die geen tot een (zeer) lichte ondersteuningsvraag hebben en die in de opvang terecht komen als de thuisloze situatie te lang duurt. De preventieve voorziening zetten we in om opvang te voorkomen. Het is voor mensen die snel betaalbare woonruimte nodig hebben als eerste stap naar rust en stabiliteit. Het doel is om het leven weer stabiel te krijgen en binnen een jaar uit te stromen naar een eigen woonruimte. Bewoners betalen zelf de huur en krijgen – daar waar nodig – ondersteuning.

2. Van opvang naar wonen

Een opvangvoorziening is voor niemand de uiteindelijke best passende plek. We willen opvang, wanneer voorkomen om welke reden dan ook niet lukt, zo veel mogelijk overslaan en alleen als crisismaatregel tijdelijk en kortdurend (maximaal drie maanden) ter overbrugging inzetten. Dit willen we realiseren door het verder uitbreiden en differentiëren van het woonzorglandschap zodat kwetsbare Rotterdammers snel op de voor hen meest passende plek kunnen wonen met ondersteuning. Vooral tussen beschermd wonen en geheel zelfstandig wonen in zien we dat er behoefte is aan woonzorgvoorzieningen, waaronder semimurale voorzieningen. Deelnemers aan Housing First slaan opvang zelfs over en krijgen direct een woning aangeboden. Aangezien woonvoorzieningen en Housing First onder zelfstandig wonen met ondersteuning vallen, worden deze in paragraaf 5.4 verder toegelicht.

3. Behoud van een stevig, kwalitatief goed en veilig vangnet

Maximale verblijfsduur van drie maanden

Ondanks dat we streven naar het overslaan van opvang, is het onmisbaar voor de eerste periode van dakloosheid. In de opvang kan uitgezocht worden wat de ondersteuningsvraag is en wat de best passende woonzorgplek is. Niet iedereen staat echter open voor hulp en ondersteuning. Sommige Rotterdammers maken echter zo nu en dan gebruik van opvang, slapen dan weer eens buiten, dan weer bij vrienden en willen geen vervolgzorg. Uitgangspunt is dat opvang tijdelijk is en een maximale verblijfsduur kent van drie maanden. Door het bieden van de juiste ondersteuning in de opvang, en door te sturen op een tijdige doorstroom, verwachten we het aantal benodigde opvangplekken (bij gelijkblijvende instroom) te kunnen terugdringen.

Van slaapzalen naar slaapkamers

Sinds 2019 is een beweging ingezet om van grote slaapzalen af te stappen naar een 'slaapkamergevoel' met daarbij meer afstand, rust en privacy (nachtopvang nieuwe stijl). Dit doen we door de realisatie van 'bedmeubels' die nu gefaseerd in alle locaties worden geplaatst. In het verlengde hiervan streven we naar meer kleinschaligheid in de opvang met overwegend vierpersoonkamers. De ambitie is om dit in uiterlijk 2026 in alle opvanglocaties te hebben bereikt.

Uitrol van 24-uursopvang

Ten tijde van de coronaepidemie is gebleken dat 24-uursopvang leidt tot rust en stabiliteit, wat bevorderlijk is voor het herstel. Daklozen hoeven dan niet meer heen en weer te lopen tussen de nachtopvang en de plekken waar ze overdag terechtkunnen. Dit biedt meer rust, meer mogelijkheden om de ondersteuning efficiënt te organiseren en in kortere tijd de basis op orde te krijgen met als doel snelle uitstroom naar een passende woonzorgplek.

6.3 Strategie Beschermd Wonen

Strategische uitgangspunten BW

1. De Visie Commissie Dannenberg is leidend bij transformatie van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis.
2. Regionale spreiding
3. Brede mix van BW's
4. Naast klassieke BW's ook BW's met zelfstandige units (met eigen voordeur)

1. Visie Commissie Dannenberg is leidend

In het advies van de Commissie Toekomst Beschermd Wonen² staat een nieuwe kijk op psychisch lijden en gezondheid centraal. Mensen met een psychische kwetsbaarheid zijn burgers, ze maken deel uit van de samenleving.

Om deze zogeheten sociale inclusie te kunnen realiseren, wordt in het advies een aantal condities benoemd die nodig zijn om de participatie van kwetsbare mensen te ondersteunen en onbedoelde negatieve gevolgen in hun levens tegen te gaan. Deze condities zijn:

- Versterken van zelfmanagement, ervaringsdeskundigheid en informele zorg;
- Garanderen van langdurige begeleiding met flexibele intensiteit;
- Ondersteuningscontinuüm voor herstel en participatie;
- Een breed arsenaal van woonvarianten;
- Beschikbare en betaalbare wooneenheden;
- Laagdrempelige toegang tot zorgfuncties;
- Duurzaam samenwerken tussen gemeenten en zorgverzekeraars;
- Borgen van kwaliteit en vraaggerichtheid van ondersteuning.

In Rotterdam zijn we al een eind op weg met de realisatie van de bovengenoemde condities voor sociale inclusie.

² Rapport Van Beschermd Wonen naar een Beschermd Thuis, november 2015

2. Regionale spreiding

In het licht van de transformatie opgave (van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis) en de doordecentralisatie BW, hebben de samenwerkende gemeenten afgesproken om de BW-voorzieningen beter te spreiden over de regio. Dat betekent dat voor het openen van nieuwe BW-voorzieningen door alle gemeenten wordt gezocht naar geschikte locaties. Het kan gaan om intramurale plekken maar ook om semimurale voorzieningen. Soms is een BW-voorziening in een niet-stadse omgeving beter voor cliënten en kan spreiding daarin helpen. De spreidingsopgave is regionaal bedoeld om een beter evenwicht tussen Rotterdam en de overige gemeenten te krijgen. Voor de realisatie van 100 extra plekken in de regio is vijf tot tien jaar uitgetrokken. Deze opgave wordt via de regiomonitor BW gevolgd.

3. Brede mix

Gedurende de afgelopen jaren is een brede mix van voorzieningen ontstaan. Die diversiteit hebben we in de toekomst ook nodig. We hebben een mix van voorzieningen nodig, voor jongeren, gezinnen en volwassenen. Er is behoefte aan hoog beveiligd beschermd wonen (ook wel BW+ genoemd) voor cliënten met een combinatie van psychische, gedrags-, verslavings- en VB-problematiek die extra veiligheidsmaatregelen behoeven. Maar ook aan plekken waar het accent op wonen ligt en de zorg en ondersteuning beperkt is. Kortom, een breed aanbod is nodig waar cliënten kunnen wonen op plekken passend bij hun woon-, en zorgbehoefte. Idealiter 'ademt' de zorg en ondersteuningsinzet mee met de behoefte van de cliënt. In de toekomst willen we in de regio dan ook die diversiteit verder ondersteunen. De decentralisatie MO-BW maakt de differentiatie tot een regionale verantwoordelijkheid en helpt in de noodzaak om hier een regionale oplossing voor te vinden.

4. Verschuiving van groepsvoorzieningen naar zoveel mogelijk zelfstandige units

Een BW-voorziening zoals in de wet (Wmo) gedefinieerd is, voldoet niet meer aan de veranderde wensen van de huidige groep cliënten. De 'klassieke' BW-instellingen waar bij cliënten gedeelde voorzieningen hebben en lang verblijven zijn inmiddels niet meer passend bij de veranderde behoeften van de doelgroep en de huidige opvattingen over kwaliteit van zorg en van BW-voorzieningen. Zo zelfstandig mogelijk wonen met een eigen keuken(tje) en douche en eigen voordeur is steeds meer het uitgangspunt waarbij we ons realiseren dat het omvormen/moderniseren van BW-voorzieningen tijd kost.

6.4 Strategie zelfstandig wonen met ondersteuning

Strategische uitgangspunten zelfstandig wonen met ondersteuning

1. Zelfstandig wonen met ondersteuning binnen de vastgestelde grenzen
2. Inzet op semimurale voorzieningen
3. Uitstroom uit MO/BW uitsluitend via directe bemiddeling met huurcontract
4. Inzetten op inbedding in de wijk
5. Uitbreiding Housing First en Project010
6. Time-out mogelijkheid organiseren

1. Zelfstandig Wonen met ondersteuning binnen de vastgestelde grenzen

Tussen gemeente en Rotterdamse corporaties is afgesproken dat maximaal 25 procent van de vrijkomende woningen onder de tweede aftoppingsgrens beschikbaar is voor de huisvesting van kwetsbare groepen. Ook is het ijkpunt dat er jaarlijks 5.376 nieuwe verhuringen plaatsvinden. We willen vasthouden aan deze afspraken. Wanneer alle ijkpunten gehaald worden, zouden er jaarlijks maximaal 1.344 huurwoningen in Rotterdam beschikbaar zijn voor kwetsbare Rotterdammers.

Alle ontwikkelingen op het gebied van zelfstandig wonen met zorg moeten vallen binnen dit aantal. Dat betekent dat een eventuele toename van de woningen voor bijzondere projecten (Housing First, Project010, escalatiewoningen) binnen deze grenzen moet blijven. Op dit moment wordt 24,6 procent van de woningen verhuurd aan kwetsbare Rotterdammers, wat betekent dat de taart niet groter wordt, maar in absolute zin anders verdeeld kan worden. Overigens hoeft niet iedereen in Rotterdam uit te stromen, cliënten van buiten Rotterdam kunnen veelal weer terug naar de gemeente van herkomst.

Wel zien we een toenemende druk op het betaalbare segment door een afnemend aanbod van vrijkomende betaalbare sociale huurwoningen. Daarom zal binnen de afgesproken kaders van beschikbaarheid de mogelijke groei naar zelfstandig wonen na zorg een plek krijgen in de bredere afweging tussen beschikbaar aanbod en vraag vanuit

doelgroepen. Dit laatste is ook onderdeel van gesprek met de corporaties en huurdersorganisaties rondom de prestatieafspraken.

2. Inzet op semimurale voorzieningen

Voor sommige kwetsbare Rotterdammers is de stap vanuit een intramurale setting (opvang/beschermd wonen met 24/7 ondersteuning en toezicht) naar volledig zelfstandig thuis mét begeleiding, een stap te ver. Andere kwetsbare Rotterdammers hebben geen 24/7 toezicht nodig en kunnen wel zelfstandig wonen met ondersteuning in nabijheid. We willen daarom semimurale voorzieningen realiseren. Het gaat om tijdelijk wonen voor de groep met voldoende herstellend potentieel of bij wie het herstel zo ver is gevorderd dat de stap naar zelfstandig wonen op een korte termijn (één – twee jaar) te maken (zie bijlage 1 voor een gedetailleerde omschrijving).

Een semimurale voorziening is een woonzorgvariant waarbij cliënten wel zelfstandig maar geclusterd / gespikkeld wonen mét ambulante ondersteuning. Het voordeel is dat op deze manier de zorg efficiënter kan worden ingezet en vanwege de clustering ondersteuning vaker in de buurt is. De clustering kan 5 cliënten betreffen, maar ook zijn grotere groepen tot wel 30 à 40 cliënten denkbaar.

- Cliënten die in dezelfde straat/blok wonen
- Cliënten die op dezelfde galerij/gespikkeld in een complex wonen met andere (kwetsbare) huurders
- Cliënten die zelfstandig in één gebouw wonen etc.

3. Uitstroom uitsluitend via directe bemiddeling met huurzorgcontract

Uitgangspunt is huisvesting van kwetsbare Rotterdammers, met een evenredige spreiding over alle Rotterdamse wijken en met oog voor draagkracht van de wijk. Dit realiseren we door naast de reguliere urgentie voor woningzoekenden in Rotterdam een door corporaties, zorgaanbieders en gemeente gezamenlijk ontwikkelde uniforme urgentieroute te volgen die vanuit een hulpverleningstraject dat specifiek is bedoeld voor woningzoekenden. Deze uniforme route houdt in dat de zorginstelling de urgentie regelt. Deze werkwijze willen we continueren, waarbij we alle uitstroom willen vormgeven via directe bemiddeling met een huurzorgconstructie.

Bredere inzet van huurzorgcontracten om de druk op de goedkope voorraad beter te spreiden over alle segmenten van de goedkope voorraad.

Indien er geen nazorg nodig is, kan de woningzoekende met voorrang reageren op het aanbod beschikbare woningen uit Woonnet Rijnmond. Is er wel sprake van nazorg, dan wordt de woningzoekende direct bemiddeld (1-route) en sluiten corporatie en huurder een huurzorgcontract af.

Om de volgende redenen stellen we voor om alle uitstroom uitsluitend via de 1-route directe bemiddeling te laten verlopen:

- Grip op waar de uitstromers terecht komen; bijvoorbeeld daar waar ze een (sterk) netwerk hebben van familie/vrienden.
- Doorstroom uit instellingen op gang houden; ze houden dure plekken bezet en wachtlijsten zijn lang.
- Zorgen dat mensen met passende zorg en begeleiding uitstromen.
- Woningcorporaties kunnen cliënten van een zorgaanbieder concentreren in één bepaald complex. Zo heeft de corporatie 1 aanspreekpunt en kan de zorg efficiënt georganiseerd worden.

Uitgangspunt is dat uitstroom naar de regio mogelijk moet blijven.

Gerichte inzet van woonruimtebemiddeling voor zorgvuldig en met nazorg doorstromen van beschermd wonen naar zelfstandig wonen.

Binnen de pilot Housing First is ervoor gekozen de matching van woningen op een andere manier vorm te geven. Dit is vormgegeven door middel van een matchingstafel waarbij zorgaanbieders en corporaties de meest optimale match proberen te maken tussen kandidaten en woningen. Ook voor de uitstroom uitsluitend via de 1-route is matching gewenst, maar op een minder intensieve wijze om te voorkomen dat dit de wachttijd op een woning negatief gaat beïnvloeden.

4. Inzet op inbedding in de wijk

Voor een duurzame uitstroom naar zelfstandig wonen is het van belang om een zachte landing van de kwetsbare Rotterdammers in de wijken te stimuleren door o.a. het netwerk in de wijk te versterken. Tussen woningcorporaties, zorgaanbieders en gemeente is steeds meer contact om deze verandering te begeleiden. Doel is de uitwisseling van kennis: we willen de kennis over het beleid en de gemaakte keuzes delen en vergroten én we willen de leerpunten en ervaringen uit wijken samenbrengen. Kennisdeling over

de begeleiding en huisvesting van kwetsbare Rotterdammers en afspraken om elkaar zo vroeg mogelijk op te zoeken om te voorkomen dat een situatie mogelijk escaleert. Ook is communicatie over de doelgroep van belang om stigmatisering te voorkomen. Daarom zetten we in op goede afspraken over rollen en verantwoordelijkheden van zorgaanbieders, gemeente en corporaties over de nazorg en ketenmanagement. Tijdige informatie en goede afspraken creëren bovendien draagvlak bij omwonenden.

5. Inzet continueren van Housing First en Project010

Zowel van Housing First als van Project010 zijn de eerste onderzoeksresultaten positief. Housing First is inmiddels geborgd in de lijn. We onderzoeken de mogelijkheid van uitbreiding van de doelgroep van Housing First en uitbreiding van het aantal deelnemers voor Project010.

6. Realisatie van time-out mogelijkheden

Gezien het uitgangspunt dat kwetsbare Rotterdammers zo lang mogelijk in de eigen woning kunnen blijven wonen en de instroom naar een beschermd wonen situatie alleen plaatsvindt als strikt noodzakelijk, willen we meer inzetten op het organiseren van time-out mogelijkheden met als doel de woning van de cliënt te behouden. Het idee hierbij is dat de cliënt geholpen is door een korte tijd (maximaal twee weken) tot rust te komen op een plek waar ondersteuning in directe nabijheid is. Doel is dat de cliënt daarna weer terug kan naar de eigen woning met ondersteuning thuis.

“Het is hier veel rustiger dan op de oude locatie”

Nadat Marco* (44) in contact kwam met justitie raakte hij zijn huis kwijt en kreeg hij voor het eerst in zijn leven schulden. Na een korte tijd in de nachtopvang kon hij een huis huren van een collega. Toen het tijdelijke contract van zijn collega niet werd verlengd, was Marco weer dakloos. Even later raakte ook hij zijn baan kwijt. Hij kwam weer terecht in de nachtopvang. Sinds kort heeft Marco weer een woning. Maar hoe kijkt hij terug op zijn tijd in de nachtopvang?

Marco: “Ik had ik geluk dat ik vorig jaar snel een plekje kreeg. En het is hier veel rustiger dan op de oude locatie waar ik in 2017 zat. Daar sliep je met twintig man op een zaal, hier heb je een kamer met z’n vieren. Ik ben hier snel geholpen; ik had binnen anderhalve maand mijn inschrijving bij de gemeente rond, mijn daklozenuitkering aangevraagd en mijn schulden duidelijk op een rijtje.”

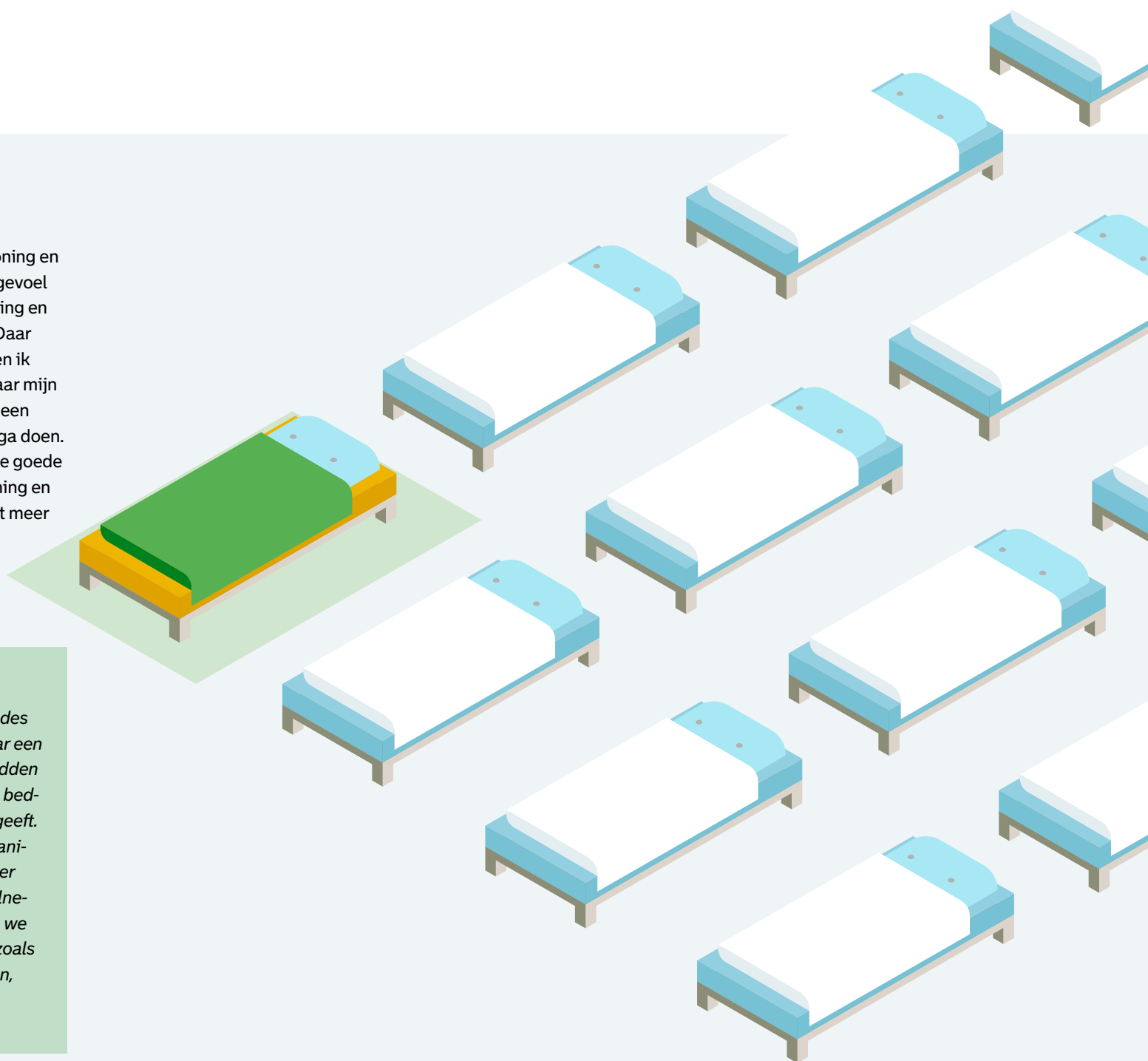
"Ik kom hier niet meer terug"

Na een paar maanden kreeg Marco zijn eigen woning en die heeft hij nu een week. Marco heeft een goed gevoel bij de toekomst: "Ik zit nu in de schuldhulpverlening en heb een huis gekregen via directe bemiddeling. Daar staat alleen niks in, bijvoorbeeld geen koelkast, en ik moet leven van 50 euro in de week. Met het ov naar mijn zus kost al een tientje. Dus met 50 euro koop je geen koelkast. Ik moet nog wel even kijken hoe ik dat ga doen. Maar ik kijk positief naar de toekomst. Ik zit op de goede weg: over drie jaar ben ik uit de schuldhulpverlening en ben ik overal vanaf. Ik kom hier in ieder geval niet meer terug."

**De naam in dit artikel is gefingeerd.*

De ideale nachtopvang

Teamleider Thomas Zondervan van het Leger des Heils: "We zijn in december 2019 verhuisd naar een nieuwe locatie met twaalf kamers met vier bedden en een kamer met zeven bedden. Het gaat om bedden met een bed-ombouw, wat meer privacy geeft. De opvang is ook ruimer opgezet. Er is meer sanitair en een professionele keuken, waar vier keer in de week gekookt wordt met en voor de deelnemers die bij ons verblijven. Daarnaast hebben we meer aandacht voor activering op de locatie, zoals helpen met het eten bereiden en schoonmaken, sporten en activiteiten."

7

De opgave tot aan 2030

In de voorgaande hoofdstukken is ingezoomd op de huidige cliëntpopulatie, het huidige zorgaanbod, hoe de vraag naar zorg zich gaat ontwikkelen en wat de ambities zijn met betrekking tot het gewenste woonzorgaanbod. We weten waar we staan, waar we naar toe willen en met welke zorgvraag we rekening moeten houden. In dit hoofdstuk gaan we in op wat de opgave is om de gewenste situatie te realiseren.

7.1 Aanpak

Om in kaart te brengen hoe we tot het gewenste woonzorglandschap kunnen komen en wat de benodigde kwantitatieve omvang is van het aanbod is onderzoeksbureau HHM gevraagd hierbij te helpen. De vraag die in hun onderzoek centraal stond was:

‘Breng in kaart hoe de toekomstige vraag aan woonzorgvormen eruitziet, wat het volume daarvan is en wat ervoor nodig is om de gewenste woonzorgvormen te realiseren.’

Hiertoe hebben zij afzonderlijke gesprekken gevoerd met stakeholders, zorgaanbieders en woningcorporaties over:

- Ieders rolopvatting ten aanzien van de opgave;
- Vertalen profielen naar woonzorgvormen (type en kenmerken);
- Verzamelen randvoorwaarden die nodig zijn om de gewenste vormen te realiseren.

Vervolgens is deze input vertaald naar een beschrijving van het toekomstig aanbod aansluitend bij de uitgangspunten en strategie zoals beschreven in hoofdstuk 6 en uitgewerkt in welke mate (aantallen) er behoefte is aan deze vormen. In een werkconferentie zijn de bevindingen voorgelegd aan vertegenwoordigers vanuit de zorgaanbieders, woningcorporaties en gemeenten.

7.2 De opgave voor opvang

De ambities in relatie tot de opvang zijn toepasbaar op de gehele 18+-doelgroep, maar de opgave concentreert zich wel met name op de opvang voor 23+-daklozen.

De inzet is erop gericht om te voorkomen dat mensen in de opvang terechtkomen, door

in te zetten op Flexwonen, Housing First en Project010. Aangezien dit woonzorgplekken betreft waarbij mensen zelf de huur betalen, worden deze onderdelen verder uitgewerkt in paragraaf 7.4. Verder is het de ambitie om de verblijfsduur in de opvang te maximaliseren op drie maanden, een inhoudelijke kwaliteitsslag te maken door zoveel mogelijk van slaapzalen naar slaapkamers over te gaan en de 24-uurs openstelling, zoals gerealiseerd ten tijde van de coronaepidemie voort te zetten.

Benodigd aantal opvangplekken (23 jaar en ouder)

Jaarlijks maken zo'n 1.100 mensen gebruik van de huidige 300 beschikbare plekkende (nacht)opvang waarbij 40 procent langer dan drie maanden verblijft. Als de verblijfsduur kan worden teruggebracht zijn er minder plekken nodig. In tabel 17 is te zien hoeveel plekken er nodig zijn bij een jaarlijkse instroom van 1.100 en bij verschillende verblijfsduren. Daarbij gaan we uit van een bezettingsgraad van 97 procent om pieken in de instroom te kunnen opvangen.

Verblijfsduur	# plekken
2 mnd	190
2,5 mnd	240
3 mnd	285

Tabel 17: Benodigd aantal opvangplekken

Als we verblijfsduur maximaliseren op de landelijke doelstelling van drie maanden, wil dat niet zeggen dat elke gebruiker daadwerkelijk de volledige drie maanden gebruik zal maken van de opvang. De gemiddelde verblijfsduur zal naar verwachting twee en een half maanden zijn, waarvoor dan 240 opvangplekken benodigd zijn. Gezien het huidige aanbod van 300 plekken, kunnen 60 plekken afgebouwd worden uitgaande van een gelijkblijvende instroom. Het terugdringen van de verblijfsduur en het afbouwen van het aantal opvangplekken is pas mogelijk als er voldoende plekken in (beschermde) woonvoorzieningen zijn en de door- en uitstroom in deze voorzieningen op peil is.

De verwachting is dat de prognose van de toenemende vraag naar opvang kan worden afgevlakt door beleidsinterventies en door de inzet op Flexwonen, Housing First en Project010.

Benodigd aantal doorstroomplekken (23 jaar en ouder)

Het merendeel (70 procent)³ van de gebruikers van de opvang die ook een extramuraal ondersteuningstraject ingaan (740), kan uitstromen naar zelfstandig wonen. Het lukt echter veelal niet om iemand binnen drie maanden voldoende woonvaardigheden bij te brengen dan wel een woning te regelen. Om de verblijfsduur van de opvang zoveel mogelijk terug te brengen en te maximaliseren op drie maanden, zijn dan ook doorstroomplekken nodig. Dit zijn plekken voor tijdelijk verblijf waarbij cliënt zelf de huur betaalt en een zorgaanbieder de benodigde ondersteuning biedt voor de uitstroom naar een eigen sociale huurwoning.

In tabel 18 is bij verschillende verblijfsduren te zien hoeveel doorstroomplekken nodig zijn bij een jaarlijkse instroom van 520 cliënten (70 procent van 740).

verblijfsduur	6 maanden	9 maanden	12 maanden
Instroom	520	520	520
# verblijfsplekken	260	390	520

Tabel 18: Benodigd aantal doorstroomplekken

De verwachting is dat de verblijfsduur in een doorstroomvoorziening tussen de negen en twaalf maanden zal liggen en er 450 doorstroomplekken nodig zijn. Aangezien doorstroomplekken onder zelfstandig wonen vallen, wordt in paragraaf 7.4 het benodigd aanbod afgezet tegen het huidige aanbod.

24-uurs opvang

Het bieden van 24-uursopvang maakt dat de deelnemers 's morgens niet meer de opvang hoeven te verlaten en gebruik hoeven te maken van een dagvoorziening. In het Plan van aanpak Kwetsbare Rotterdammers 2019-2022 is een doorontwikkeling van de dagvoorzieningen als maatregel opgenomen. Het kunnen voortzetten van de 24-uursopvang zoals die ten tijde van de coronaepidemie wordt aangeboden, vraagt om een structurele uitbreiding van financiële middelen. Het uitgangspunt van het realiseren van de ambities zoals opgenomen in dit plan is dat deze binnen de huidige financiële kaders moeten passen. De doorontwikkeling van de dagvoorzieningen maken het mogelijk om deze efficiënter en effectiever te organiseren ten behoeve van de doelgroep en een deel

van deze financiële middelen in te zetten ten behoeve van 24-uurs opvang.

Van slaapzalen naar slaapkamers

Het huidige aanbod van opvang bestaat uit negen locaties, waaronder één tijdelijke locatie vanwege de coronaepidemie. Van de acht bestaande locaties is er één al voorzien van slaapkamers. Van de overige zeven locaties moet geïnventariseerd worden in hoeverre zij zich lenen – fysiek en financieel – om omgebouwd te worden naar slaapkamers. Het ombouwen van bestaande locaties willen we uiterlijk 2026 gerealiseerd hebben. Als ombouwen niet mogelijk is, moeten vervangende locaties gevonden worden. In paragraaf 7.5 is de strategie met betrekking tot vastgoed uiteengezet.

Opgave om ambities opvang (23 jaar en ouder) te realiseren

- Er zijn 450 doorstroomplekken nodig ten behoeve van het realiseren van een maximale verblijfsduur van drie maanden in de opvang.
- Als het aantal plekken en de doorstroom op orde is, kan het aantal opvangplekken worden teruggebracht naar 240 (afbouw van 60 plekken).
- De realisatie van 24-uurs opvang koppelen we aan de doorontwikkeling van dagvoorzieningen.
- We willen bestaande opvanglocaties uiterlijk 2026 hebben omgebouwd van slaapzalen naar slaapkamers.

7.3 De opgave voor beschermd wonen

Van beschermd wonen naar beschermd thuis

In hoofdstuk 5 is te zien dat vraag naar beschermd wonen – zonder rekening te houden met beleidsinterventies – in zijn totaliteit van 1.274 in 2021 groeit naar 1.728 in 2030. Gezien de historische ontwikkelingen waarbij het aantal intramurale indicaties de afgelopen jaren stabiel is gebleven, is het de vraag of deze verwachte groei zich daadwerkelijk in de praktijk gaat voordoen.

Mocht de vraag naar beschermd wonen daadwerkelijk toenemen dan zal deze – in het licht van ambulantisering en het advies van de commissie Dannenberg om toe te

³ Zie paragraaf 3.4

werken van beschermd wonen naar beschermd thuis – semimuraal worden ingevuld. Voor het oplossen van het urgente deel van de wachtlijst en een groot deel van de lang wachtenden voor BW geldt dat hierin wordt voorzien met de afspraken die gemaakt zijn over de realisatie van 100 BW-plekken in de regio in de komende jaren. Naar verwachting zal een deel van de cliënten op de wachtlijst BW bij een herbeoordeling ook in aanmerking kunnen komen voor een semimurale plek. De creatie van semimurale plekken leidt ook tot een doorstroom uit BW waardoor plekken vrijkomen voor cliënten die op de wachtlijst staan. Aangezien semimurale plekken onder zelfstandig wonen vallen, omdat cliënten zelf de huur betalen, wordt in paragraaf 7.4 uitgewerkt wat de precieze opgave is met betrekking tot semimurale voorzieningen.

Herzien Convenant Huisvesting Bijzondere Doelgroepen.

Dit plan schetst een visie op het woonzorglandschap met een horizon tot 2030, geeft inzicht hoe de vraag naar zorg zich gaat ontwikkelen en behelst een strategie om tot een nieuw woonzorglandschap te komen. Dat wil zeggen: een meer gedifferentieerd aanbod van woonzorgvormen: van beschermd wonen, semimurale voorzieningen tot zelfstandig wonen met begeleiding. Dit nieuwe beoogde woonzorglandschap vormt een belangrijke aanleiding om het Convenant HBD uit 2015 te herzien.

Uitgangspunt daarbij is aansluiten op de werkwijze van het huidige convenant en het protocol dat nu geldt voor BW óók toe te passen op woonzorgvoorzieningen waar mensen tijdelijk verblijven. Rotterdam is een inclusieve stad, waardoor het belangrijk is om afwegingskader en de bijbehorende zoneringskaart daarop te laten aansluiten. Belangrijk is om partijen die volgens het Protocol uit het convenant bij een specifieke locatiekeuze om advies wordt gevraagd (Directie Veilig, Gebiedsorganisatie, Stadsontwikkeling en Maatschappelijke Ontwikkeling) beter te betrekken in het adviestraject door gezamenlijk de randvoorwaarden te formuleren op grond waarvan een voorziening op een goede manier kan landen in een gebied.

Vervangend vastgoed t.b.v. gewenste variëteit

In paragraaf 3.2 is te zien dat er diverse redenen zijn dat iemand beschermd moet wonen. Deze redenen laten zich vertalen in een gewenste variëteit aan beschermd wonen voorzieningen. Deze variëteit is grotendeels al aanwezig in het huidig aanbod. Het is de wens om grote voorzieningen om te bouwen naar kleinere voorzieningen met zelfstandige units (eigen keuken, wc en douche) om zo groepsdynamiek tot een minimum te kunnen beperken.

Een uitbreiding van beschermd wonen blijkt onnodig, echter vraagt de gewenste variëteit aan soorten voorzieningen om mogelijk andere panden verspreid over de regio. Niet elk pand leent zich om o.a. financiële redenen voor een verbouwing. Ook zal van sommige voorzieningen het huurcontract afgelopen zijn dan wel zal het pand afgeschreven zijn. De verwachting is dat zorgaanbieders jaarlijks drie tot vijf panden ter vervanging nodig zullen hebben.

Opgave om ambities beschermd wonen te bewerkstelligen

- De groeiende vraag naar beschermd wonen van we semimuraal op
- Jaarlijks zijn naar verwachting drie – vijf locaties nodig ter vervanging van huidige panden mede om gewenste variëteit van BW-voorzieningen te bewerkstelligen.
- Realisatie van 100 BW-plekken in de regio in de komende jaren helpt in het oplossen van een groot deel van de wachtlijst.
- Op basis van de uitgangspunten in dit plan en het beoogde woonzorglandschap wordt het Convenant HBD herzien.
- Regionale spreiding van woonvoorzieningen.

7.4 De opgave voor zelfstandig wonen met ondersteuning

Jaarlijks stromen cliënten (18 jaar en ouder) zowel uit vanuit MO als vanuit BW. In paragraaf 4.5 is uiteengezet wat de jaarlijkse instroom is in MO (1.100 cliënten) en BW (500 cliënten) en in welke percentages zij uitstromen. Eén van de conclusies uit dit vraagramingsonderzoek is dat er vanaf 2021 over de hele linie een toename te zien is van de vraag naar de verschillende productgroepen binnen BW en MO als gevolg van de ontwikkeling van objectieve factoren. De jaarlijkse groei van de vraag wordt ingeschat op 3,2 procent. Op dit groeipercentage zijn geen preventieve en/of beleidsmatige interventies toegepast.

Door de jaarlijkse groei toe te passen op de verwachte uitstroom met 2021 als basisjaar, komen we voor de komende tien jaar uit op onderstaande aantallen. Voor wat betreft zelfstandig wonen stromen jaarlijks 120 cliënten met een urgentie buiten Rotterdam uit. In tabel 19 is deze uitstroom eruit gelaten zodat de cijfers m.b.t. zelfstandig wonen alleen het benodigd aantal woningen in Rotterdam betreft.

uitstroom	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
intramuraal (Wlz)	315	325	335	345	355	370	380	395	405	420
semimuraal	185	190	195	205	210	215	220	230	235	245
(begeleid) zelfstandig wonen	900	935	965	1.000	1.030	1.075	1.115	1.155	1.195	1.235
anders	80	85	90	90	90	95	100	100	105	110
totaal	1.480	1.535	1.585	1.640	1.685	1.755	1.815	1.880	1.940	2.010

Tabel 19: Ontwikkeling uitstroom (18 jaar en ouder)

Opgave semimurale plekken en doorstroomplekken

De woonsetting voor zowel semimurale plekken als doorstroomplekken is nagenoeg overeenkomstig. Cliënten betalen zelf de huur voor hun woonplek en zij kunnen geclusterd in een voorziening of complex wonen, of gespreid in de wijk. Het enige verschil is de nabijheid van de ondersteuning waar een zorgaanbieder vrij flexibel in is om dit organisatorisch te wijzigen. Een doorstroomplek is vrij eenvoudig om te zetten in een semimurale plek en vice versa. Semimurale plekken en doorstroomplekken zijn dan ook uitwisselbaar, zodat de opgave voor beide soorten plekken als totaal worden gezien.

Uit paragraaf 7.2 blijkt dat er 450 doorstroomplekken nodig zijn om de verblijfsduur in de opvang voor volwassenen terug te dringen. Uit tabel 19 blijkt dat nog eens 185 semimurale plekken nodig zijn. Er zijn in totaal 635 plekken nodig terwijl het huidige aanbod 475 plekken betreft. De opgave is dan ook een uitbreiding van 160 plekken.

Tot aan 2030 zijn gezien de vraagontwikkeling nog eens 60 extra semimurale plekken nodig. Daarbij moet rekening worden gehouden met de toenemende uitstroom naar de Wlz. Deze plekken verminderen het aanbod voor de Wmo en worden idealiter semimuraal opgevangen. Dit heeft als gevolg dat nog eens 105 semimurale plekken nodig zijn tot aan 2030.

Aantal beschikbare woningen

De laatste paar jaren zijn jaarlijks 875 tot 900 woningen nodig om de uitstroom uit MO en BW mogelijk te maken. Met de verwachte groeiende vraag naar zorg neemt ook het benodigd aantal woningen toe tot 1.235 in 2030 zoals te zien in tabel 19.

Deze toenemende vraag naar woonplekken voor kwetsbare Rotterdammers is een gezamenlijke opgave van alle partijen binnen de afgesproken kaders (ijkpunten) en beschikbaarheid van betaalbare sociale huurwoningen, want we zien een toenemende druk op het betaalbare segment door een afnemend aanbod van vrijkomende betaalbare sociale huurwoningen. Om dit aan te pakken is door de raad het Actieplan Beschikbaarheid in 2020 vastgesteld en zijn er begin 2021 maatregelen afgesproken met de corporaties om de doorstroming in het betaalbare huursegment te vergroten en (tijdelijk) het aanbod te vergroten, waardoor er weer voldoende nieuw aanbod vrijkomt. Als gemeente monitoren we constant de ontwikkelingen van de verschillende ijkpunten en indicatoren en sturen we bij waar noodzakelijk. Daarom zal binnen de afgesproken kaders van beschikbaarheid de mogelijke groei naar zelfstandig wonen na zorg een plek krijgen in de bredere afweging tussen beschikbaar aanbod en vraag vanuit doelgroepen. Dit laatste is ook onderdeel van gesprek met de corporaties en huurdersorganisaties rondom de prestatieafspraken.

Het aantal woningen voor Housing First, Project010 en escalatiewoningen maken onderdeel uit van het totaal aantal benodigde woningen. Dit betreft projecten waar bij kwetsbare mensen anders in MO zouden instromen en op enig moment met een urgentie weer zouden uitstromen. Vooralsnog zijn de afgesproken jaarlijkse aantallen woonplekken:

- Housing First: 50 woningen
- Project010: 10 – 35 woningen
- Escalatiewoningen: 25 woningen

Mochten vanwege wijzigingen in deze projecten meer of minder woningen nodig zijn, dan gebeurt dat in overleg met de woningcorporaties.

Opgave zelfstandig wonen

- Voor het kunnen realiseren van een maximale verblijfsduur van drie maanden in de opvang is een uitbreiding van 160 plekken semimuraal en doorstroom nodig voor 23+.
- Tot aan 2030 is er een verwachte groei van 165 semimurale plekken.
- Voor de uitstroom is een jaarlijkse toename van het aantal benodigde woonplekken; van 900 tot 1.235 in 2030.
- De jaarlijks benodigde woningen voor Housing First, Project010 en escalatie-woningen maken onderdeel uit van het totaal aantal benodigde woningen voor de uitstroom uit MO en BW.

7.5 Strategie en opgave vastgoed

De inhoudelijke gewenste kwaliteitsslag en de groeiende vraag naar wonen met zorg betekent ook een groeiende vraag naar geschikte en betaalbare locaties en woonruimte zoals in de vorige paragrafen is uitgewerkt. Hierin werken gemeente, woningcorporaties en zorgaanbieders intensief samen om te voorzien in locaties en woonruimte via nieuwbouw, transformatie en de herverdeling van de bestaande voorraad.

7.5.1 Rolverdeling

Vastgoed voor opvang

Vastgoed voor nacht/crisis- en winteropvang (voor jongeren, volwassenen, gezinnen, slachtoffers huiselijk geweld, kindermishandeling) behoort tot de basisinfrastructuur van de opvang in het kader Wmo. Vastgoed voor deze functies is veelal incourant en om die reden vindt de gemeente dat zij hier een voorname rol in heeft. De gemeente wil de panden die zij voor deze functies in haar bezit heeft, behouden en wanneer de gelegenheid zich voordoet, deze verwerven of huren.

Vastgoed voor overige woonvoorzieningen

Als het gaat om wonen (beschermd, semimuraal, begeleid en zelfstandig) hebben de woningcorporaties en/of de zorgaanbieders een voorname rol om in het vastgoed voor de huisvesting voor kwetsbare doelgroepen te voorzien. Daar waar nodig heeft de gemeente een faciliterende rol. In het merendeel van de behoefte kan worden voorzien

met sociale huurwoningen. Alleen daar waar doelgroep of het gebruik incourant vastgoed vereist, is mogelijk een rol voor de gemeente weggelegd als huurder of eigenaar. Bij de knelpunten is naar voren gekomen dat het niet gemakkelijk is om aan geschikt en betaalbaar vastgoed te komen. Bovendien is draagvlak bij omwonenden van een beoogde voorziening een uitdaging. Dit terwijl uit de voorgaande paragrafen is gebleken dat de komende jaren locaties voor opvang gevonden moeten worden om de gewenste kwaliteitsslag te kunnen maken, vervangend vastgoed voor BW's en een uitbreiding van semimurale voorzieningen en doorstroomvoorzieningen.

Een deel van de oplossing is te vinden in de referentiewaarden die gehanteerd worden in nieuw te ontwikkelen complexen of wijken. Een projectontwikkelaar die meer dan 500 woningen gaat bouwen in Rotterdam – waaronder ook een deel uit sociale huurwoningen moet bestaan – moet ruimte inplannen voor onderwijs, sport, cultuur, welzijn en zorg. Ook in nieuwe gebiedsontwikkelingen heeft de stad namelijk maatschappelijke voorzieningen nodig. De waarden, ook in de vorm van een (online) rekenmodel, tonen hoeveel vierkante meters voor maatschappelijke voorzieningen bij hoeveel inwoners horen. Of nog concreter: hoeveel vierkante meters er moeten komen voor o.a. beschermd wonen en (crisis)opvang. Het benutten van de referentiewaarden biedt ook de mogelijkheid om tot een evenredigere spreiding te komen voor de huisvesting van kwetsbare Rotterdammers, zowel in de vorm van woonvoorzieningen als in goedkope sociale huurwoningen.

In de onderstaande gebiedsontwikkelingen zijn er mogelijkheden voor het realiseren van een opvang, een beschermde of semimurale woonvoorziening. In twee daarvan (The Rise en Parkhaven) zijn al m² gereserveerd. Voor de overige gebieden zijn de gesprekken veelal op gang gebracht.

Hofplein 33 "The Rise"	2025 – 2031
Parkhaven	2023 – 2025
Schiehaven Noord	2022 – 2028
Brainpark	2023 – 2025
A16 Zone Brainpark 2 + 3	2035 – 2037
Rijnhaven	2023 – 2031
Alexanderknoop (verdichting en transformatie)	2034 – 2040
Stadionpark/Feyenoord City	2021 – 2032
Van Nelleknoop	2030 – 2037

Per gebied kan één voorziening gerealiseerd worden en per gebied moet bekeken worden of het zich voor opvang leent, of juist beter voor een woonvoorziening. Voor wat betreft BW krijgen die locaties voorrang die een financiële uitdaging kennen dan wel een andere plek behoeven in het kader van spreiding. Ook de regiogemeenten zijn bezig met de ontwikkeling van woonvoorzieningen.

Opgave vastgoed

- Gemeente heeft een voorname rol in het vastgoed voor opvang.
- Woningcorporaties en/of zorgaanbieders hebben een voorname rol om in het vastgoed voor woonvoorzieningen te voorzien.
- We benutten de referentiewaarden voor de benodigde m2 voor vervangende opvanglocaties of woonvoorzieningen in nieuw te ontwikkelen complexen, wijken en gebieden.
- Voor opvang zijn (maximaal zeven) locaties nodig ter vervanging van bestaande locaties om de gewenste kwaliteitsslag te maken en jaarlijks naar verwachting drie tot vijf locaties voor BW.

An aerial photograph of a city street at dusk. The street is lined with multi-story brick buildings, mostly in shades of red and brown. The street is illuminated by streetlights, and there are some cars visible. The sky is dark, and the overall atmosphere is urban and lively.

8 Conclusies

1. Het organiseren en realiseren van opvang en een gevarieerd woonzorglandschap is een blijvend vraagstuk. Hier wordt al jaren in nauwe samenwerking tussen gemeente, zorgaanbieders en woningcorporaties aan gewerkt en dit zal blijvend nodig zijn. Daarbij is een licht groeiende vraag over de gehele linie te verwachten zonder rekening te houden met het effect van beleidsinterventies. Een onzekere factor hierin is wat het effect gaat zijn van de coronaepidemie op de langere termijn.
2. Zoals te zien in de jongerenketen (18 tot 23 jaar) is een belangrijke sleutel in het terugdringen van de verblijfsduur in de opvang het hebben van voldoende plek en doorstroom in het gehele woonzorglandschap. Om de verblijfsduur in de opvang van volwassenen (23 jaar en ouder) te kunnen terugbrengen naar maximaal drie maanden is een uitbreiding van 160 semimurale plekken en doorstroomplekken benodigd en moet de door- en uitstroom in (beschermd) woonvoorzieningen op peil zijn.
3. Op het moment dat de verblijfsduur in de opvang (23 jaar en ouder) structureel is teruggebracht naar maximaal drie maanden, zijn 60 minder opvangplekken nodig dan nu het geval is.
4. Om de omslag in de opvang (23 jaar en ouder) te kunnen maken van slaapzalen naar slaapkamers zijn ten dele nieuwe locaties benodigd.
5. We maken de beweging van beschermd wonen naar beschermd thuis door de verwachte toenemende vraag naar beschermd wonen semimuraal op te vangen.
6. De uitbreiding van 100 BW-plekken in de regio biedt een oplossing voor de wachtlijst voor beschermd wonen.
7. Naar verwachting zijn drie tot vijf vastgoedobjecten per jaar nodig voor vervanging van bestaande BW-locaties en/of het realiseren van spreiding van BW over stad en regio.
8. We benutten de referentiewaarden voor de benodigde m2 voor vervangende opvanglocaties of woonvoorzieningen in nieuw te ontwikkelen complexen, wijken en gebieden.
9. Het beoogde woonzorglandschap met o.a. semimurale voorzieningen vormt een belangrijke aanleiding om het Convenant HBD uit 2015 te herzien.
10. De verwachting is dat er een jaarlijkse toename is van het aantal benodigde woningen ten behoeve van de uitstroom van cliënten uit MO en BW; van 900 woningen in 2021 tot 1.235 in 2030. De mogelijke groei naar zelfstandig wonen na zorg zal binnen de afgesproken kaders van beschikbaarheid een plek krijgen in de bredere afweging tussen beschikbaar aanbod en vraag vanuit doelgroepen. Dit laatste is ook onderdeel van gesprek met de corporaties en huurdersorganisaties rondom de prestatieafspraken.
11. We zetten in om uitstroom uit MO en BW uitsluitend via directe bemiddeling mogelijk te maken. Daarmee is er grip waar de uitstromers terecht komen, kan de doorstroom uit instellingen op gang worden gehouden en zorgen we dat mensen met passende zorg en begeleiding uitstromen. We verkennen de mogelijkheid om cliënten van een zorgaanbieder in één bepaald complex plaatsen. Zo heeft de corporatie één aanspreekpunt voor dat complex en kan de zorg efficiënt georganiseerd worden.
12. Voor het realiseren van een gevarieerd en werkend woonzorglandschap waarbij er voldoende plekken zijn en de door- en uitstroom op peil is hebben gemeente, zorgaanbieders en woningcorporaties elkaar nodig. Dit vraagt om structurele monitoring en uitvoeringsafspraken. Een uitvoeringsplan is nodig om de ambities verder te concretiseren.

Bijlage

Bijlage 1

Beschrijving intramurale voorzieningen, semimurale voorzieningen en doorstroomvoorzieningen

Intramurale voorziening

Intramurale ondersteuning is bedoeld voor kwetsbare cliënten die tijdelijk niet in staat zijn om zelfstandig te wonen vanwege hun verstandelijke beperking of psychische of psychosociale aandoening. Zij hebben continu ondersteuning in nabijheid (24 uur) nodig zodat beroepskrachten direct kunnen anticiperen op het gedrag van deze cliënten. Hierbij wordt de cliënt direct ondersteund om bijvoorbeeld escalatie van problematiek te voorkomen omdat mensen uit de doelgroep zelf niet altijd in staat zijn om op tijd hulp in te roepen. Cliënten hebben een niet planbare en niet uitstelbare ondersteuningsbehoefte. Zij verblijven om die reden in een beschermde woonvoorziening.

Onder 'Intramurale ondersteuning' wordt verstaan: ondersteuning die in een intramurale setting wordt geboden tussen 07.00 uur en 23.00 uur en gericht is op sociaal persoonlijk functioneren en zelfzorg en gezondheid. Voor in de nacht (23.00 uur – 07.00 uur) krijgt de cliënt apart nachtelijke ondersteuning (slaapwacht of wakende wacht) geïndiceerd.

Bij intramurale ondersteuning levert de aanbieder intensieve ondersteuning in de directe nabijheid waarbij het van belang is dat er toezicht is op de cliënt en de voordeur van de cliënt om bijvoorbeeld verkeerd netwerk te signaleren of anderszins en daarnaar direct te kunnen handelen om de cliënt of diens omgeving bescherming te bieden.

Verblijf

Om dit te realiseren moet de verantwoordelijk medewerker zich minimaal in hetzelfde aaneengesloten gebouwencomplex of op hetzelfde terrein bevinden waarbij de cliënt via verbindingen binnen de locatie te bereiken is, dus niet via de openbare weg. Deze voorwaarden vervallen echter wanneer de aanbieder het gevraagde toezicht op de cliënt en de voordeur van de cliënt op een andere manier kan waarborgen. De inzet van domotica kan daarbij ondersteunend worden ingezet ter monitoring van cliënt in zijn context. Om de gevraagde reactietijd te kunnen waarborgen, vragen we in deze situatie dat de medewerker zich op niet meer dan 2 minuten loopafstand van de cliënt bevindt.

De levering van en de regie over de huisvesting waar de cliënt verblijft is de verantwoordelijkheid van de Aanbieder. De gemeente vergoedt de verblijfskosten.

Semimurale voorziening

Ondersteuning in een semimurale voorziening is bedoeld voor kwetsbare Rotterdammers die vanwege hun beperking 24 uur ondersteuning en zorg in nabijheid nodig hebben bij het zelfstandig wonen op basis van een woon-zorg overeenkomst tussen zorgaanbieder en cliënt.

Onder 'semimurale ondersteuning' wordt verstaan: ondersteuning die wordt geboden in een 'semimurale voorziening' tussen 07.00 uur en 23.00 uur en gericht is op sociaal persoonlijk functioneren en zelfzorg en gezondheid. Voor in de nacht (23.00 uur – 07.00 uur) krijgt de cliënt apart nachtelijke ondersteuning geïndiceerd.

Kenmerkend voor semimurale ondersteuning is een grote mate van nabijheid van de begeleiding. In tegenstelling tot in een intramurale setting, kan een cliënt in een semimurale voorziening grotendeels zelf om hulp vragen. De hulpvraag is echter niet altijd planbaar en niet altijd (lang) uitstelbaar. De beroepskracht moet daarom snel bij de woonruimte van cliënt kunnen zijn om te kunnen inspringen op vragen van de cliënt, op verwachte situaties met betrekking tot de cliënt en op vragen uit de omgeving van de cliënt. Ondersteuning moet altijd in voldoende mate in de nabijheid van de cliënt aanwezig zijn en is voor de cliënt bereikbaar op maximaal 10 minuten loopafstand. Dit betekent niet dat een beroepskracht er altijd binnen 10 minuten is of kan zijn – men kan bezig zijn met een andere cliënt – maar indien echt nodig moet dit wel kunnen.

Verblijf

Er is geen sprake van intramurale ondersteuning omdat er geen permanent zicht op de cliënt wordt gevraagd, dus in principe wordt de verblijfscomponent niet vanuit het Wmo-arrangement gefinancierd. De cliënt betaalt zelf huur voor de woonruimte. Er zijn verschillende manieren waarop dit geregeld kan zijn, bijvoorbeeld: zelfstandig huren, huurzorgovereenkomst en huren van de aanbieder.

Bij semimurale ondersteuning wonen cliënten zelfstandiger (betalen zelf de huur voor het verblijf) maar geclusterd mét ondersteuning in nabijheid die 24 uur per dag binnen korte tijd kan anticiperen op niet geplande ondersteuningsbehoeften van de cliënt (dit in tegenstelling tot extramurale ondersteuning die veelal volgens afspraak (gepland) plaatsvindt).

Meerdere varianten hierbij zijn denkbaar:

- Cliënten die in dezelfde straat/blok wonen (in de buurt van een Intramurale voorziening)
- Cliënten die op dezelfde galerij/gespikkeld in een complex wonen met andere (kwetsbare) huurders
- Cliënten die zelfstandig in één gebouw wonen, etc.

Doorstroomvoorziening

Een doorstroomplek is voor kwetsbare Rotterdammers die verminderd zelfredzaam zijn. Cliënten kunnen zelf om hulp vragen en deze hulpvraag is in tegenstelling tot semi-muraal planbaar en uitstelbaar. Cliënten krijgen dan ook een extramuraal arrangement. Een doorstroomplek is een tijdelijke woonplek voor de doelgroep dak- en thuislozen waardoor het verblijf in de opvang verkort kan worden. Cliënten kunnen op korte termijn (zes - negen maanden) de stap naar zelfstandig wonen maken. Nadruk in deze periode ligt met name op het op gang brengen van schuldhulpverlening, het opdoen woonvaardigheden en het stabiliseren van inkomen.

Verblijf

De cliënt betaalt zelf huur voor de woonruimte. Er zijn verschillende manieren waarop dit geregeld kan zijn, bijvoorbeeld; zelfstandig huren, huurzorgovereenkomst en huren van de aanbieder. Ondersteuning in nabijheid is niet nodig, want de ondersteuning kan gepland plaatsvinden. Het verblijf mag geclusterd of gespikkeld in de wijk zijn, maar hoeft niet.

Bijlage 2

Opbouw vraagramingsmodel

Onderzoeksbureau HHM heeft het vraagramingsmodel aan de hand van de volgende stappen opgebouwd.

1. De basis van het vraagramingsmodel wordt gevormd door de cliëntinformatie van de gemeente Rotterdam. Het betreft informatie over de afgegeven arrangementen voor Maatschappelijke Zorg over de periode 2015-2020. In overleg met de opdrachtgever hebben we deze informatie geclusterd naar een aantal voor de gemeente relevante en herkenbare subgroepen.
2. Vervolgens hebben we de relatieve verschillen tussen de verschillende jaartallen binnen de periode 2015-2020 per subgroep in beeld gebracht. Dit om meer zicht te krijgen op de trendontwikkeling per subgroep.
3. Op basis van het verschil tussen 2019 en 2020 maken we per productgroep een inschatting van het zogenaamde 'na-ijleffect' van de historische trendontwikkeling, waarbij we de aanname doen dat deze inschatting zich nog volledig voortzet in 2020, voor de helft in 2021 en daarna niet meer.
4. We hebben landelijke, openbaar beschikbare data verzameld voor de gemeente Rotterdam. Dit betreft onder andere informatie op de websites waarstaatje-meente.nl, regiobeeld.nl, statline van CBS, Leefbarometer en OBI van de gemeente Rotterdam. Deze informatie hebben we gedownload en presentabel gemaakt.
5. Daarnaast hebben we data verzameld door middel van een analyse van de dataset van de gemeente Rotterdam, een digitale, kwantitatieve uitvraag onder de zorgaanbieders en interviews met zorgaanbieders en woningcorporaties. Uit deze dataverzameling hebben we zowel objectieve als subjectieve parameters gedestilleerd die relevant zijn voor de vraagraming.
6. We hebben gekeken welke objectieve parameterwaarden van invloed (kunnen) zijn op de ontwikkeling van de uitgaven. Van deze parameters hebben we een inschatting gemaakt van de te verwachten percentage stijging of daling van de uitgaven voor de jaren 2020 tot en met 2030.
7. Voor de subjectieve parameters zijn een aantal scenario's opgesteld om het effect van deze parameters op de vraagraming nader te duiden.
8. We houden er rekening mee dat een aantal effecten niet zonder meer kan worden opgeteld. Daarom hebben we een inschatting gemaakt van de te verwachten correctie voor een 'dubbeleffect'.
9. We hebben het na-ijleffect en het effect als gevolg van de parameterstijging of daling, gekoppeld aan een procentuele verandering van de vraag per subcategorie voor de jaren 2020 tot 2030.
10. De laatste stap is dat het model op basis van de input de verwachte vraag (in cliënt-aantallen) doorrekent per subcategorie voor de jaren 2020-2030.

Colofon

Uitgave
Gemeente Rotterdam

Fotografie
Jan van der Ploeg

Vormgeving
Publiquest - Leene Communicatie

Begeleiding
Publiquest - Leene Communicatie

juli 2021

